ateitis

Eina nuo 1911 metų 1981 — SEPTINTAS NUMERIS

VOL. LXXI

7

ateitis

Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos-lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas.

1911-1981

Pajūryje (eil.) — J. Yluvis 241
ANTAI — K. Trimakas 242
Pokalbis su Federacijos vadu J. B. Laučka 244
Rašytojo padėtis dabartinėje Lietuvoje — A. Landsbergis 248
Eilėraščiai — J. Yluvis 257
Į Lietuvos ir pasaulio lietuviškąjį jaunimą 258
Lietuvos atgimimas — L. Sidrys 261
Tikra tarybinė moteris — B. Jankauskienė 262
Kai kurios nuomonės ir kai kurie požiūriai dabartinėje Lietuvoje apie lietuvių išeiviją, ypač JAV — BG 264
Egzistencinė moterystė — 1981 — V. Kaulius 268
Vaizduojamasis menas religijoje — V. Bagdanavičius 270
POLĖKIAI: „Būk atidžiai ramus — ir suprask, kad aš esu Dievas — Z. Kripavičiūtė 274
VEIKLA 278
LAIŠKAI 283
KREIVOS ŠYPSENOS 284

Šį numerį redagavo Roma ir Saulius Kupriai. Išdėstė Jonas Kuprys. Viršelyje: R. Tarabildos grafika. Nuotraukos: A. Grigaitis (241, 268), R. Musonytės (249), A. Razgaičio (274, 275, 276, 277), Z. Kripavičiūtės (275, 276, 277), A. Polikaičio (278-279), A. Liaugaučio (280-281). Iliustracijos: R. Tarabildos (248-256), J. Sodaičio (270-273).

Vyriausias redaktorius: kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 DesPlaines Ave, Apt. 409, Forest Park, IL. 60130, USA. Telef.: 312 366-2446.

Redaktoriai: adv. Saulius Kuprys, Rima Sidrienė ir Aldona Zailskaitė.

Redakcijos nariai: dr. Roma Kuprienė, Jonas Kuprys, Daiva Markelytė, dr. Linas Sidrys, Grasilda Reinytė ir Linas Palubinskas.

Rankraščių kalbą taiso J. Masilionis. Viršelio antraštė dail. A. Korsakaitės-Sutkuvienės.

Administratorius: Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL. 60629, USA. Telef.: 312 434-2243.

Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 9.00 dol.; garbės prenumerata — 15.00 dol., susipažinimui — 7.00 dol.; kituose kraštuose — 7.00 dol., išskyrus Pietų Ameriką (5.00 dol.).

ATEITIS (USPS 035-440) — a magazine published monthly, except July and August, by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL. 60629 USA. Yearly subscription in the US and Canada $9.00. Single copy $1.00. Second class postage paid at Chicago, Illinois. © 1981 by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis. All rights reserved.

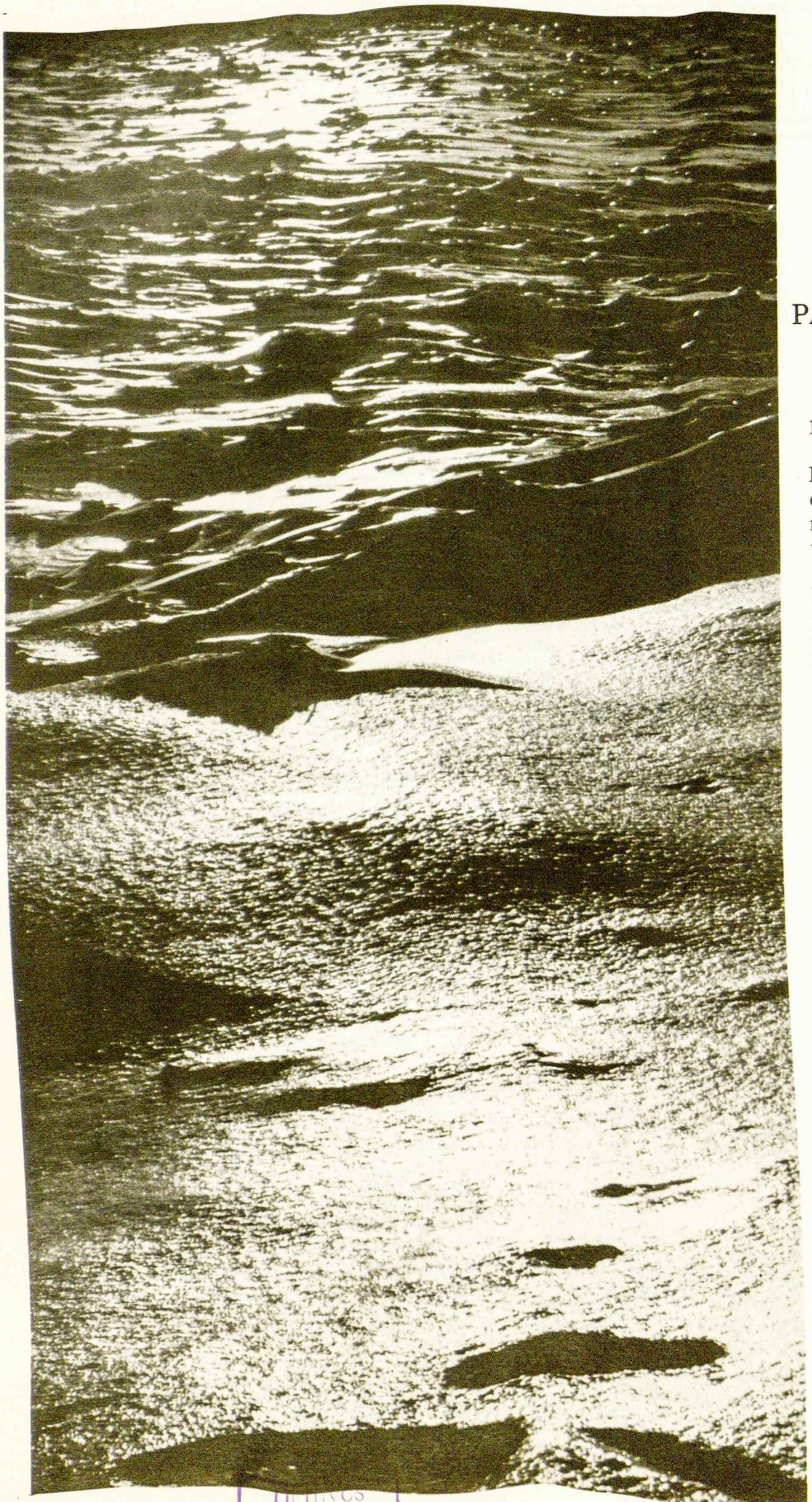

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO

PAJŪRYJE

1.

Nerami lyg širdis,
o beribe,
regiu šiurpas
vis lydi.

Bangos lūžta,
putoja,
plauna kranto
pakojį.

Purkšlės svaidos
į veidą,
džiaukis ašarom
žaidęs.

Bėki, lėki
į tolį,
kad grįžtum
namolio.

2.

Rieda bangos
į pakrantę —
dienos vangios.

Ieškai — žiūri
gintarėlių
kranto smėly.

Nardo žuvys
ir žuvėdros
tavo būvį...

Puola jūrą
tik šunelis
kreivakojis.

Plaka bangos,
rieda dienos
akmenėliais.

Juozas Yluvis

antai...

KONGRESAS: Trys pamatiniai atsakymai

Ateitininkų sąjūdžio įkvėpimo pradžia — tai atsakymai į tris pamatinius klausimus *Ateities* pirmajame numeryje. Kas mes esame? *Dievo, Kristaus ir Jo Bendrijos išpažinėjai.* Ką aplink matome? *Žmones nutolstant nuo Dievo ir Kristaus.* Ko siekiame? **Viską atnaujinti Kristuje.**

Turėdami tuos tris pagrindinius atsakymus prieš akis, negalime daug kuo pasigirti. Moksleivių ateitininkiškas sąmoningumas su spragomis (žr. anketos duomenis *Ateityje,* 4 nr.); studentai trupa skaičiumi ir dvasia; sendraugių sąjunga, atvirai pasakius, merdi. Esame taip arti kažko kilnaus, o tik vos krapštomės. O tai matydami ar į tai nekreipdami dėmesio, neimam nei į galvą, nei į širdį... Mes — ateitininkai „tarp kita ko", lyg „netyčia pakliuvę" prie Idealo, kurio nebandom nei kasdiena, nei veikla įgyvendinti.

Ateities Jubiliejinis kongresas jau čia pat. Priklausys tiktai nuo mūsų pačių, ar jo metu atrasime gyvą žiežirbą patvirtinti, kad esame Dievo, Kristaus ir Jo Bendrijos išpažinėjai, kurie, matydami mūsų tautos nelaisvę, negeroves pasaulyje, išeivijoje ir mumyse pačiuose, sieksime savo gyvenimu, veikla ir kūryba pildyti savo uždavinius viską atnaujinti Kristuje, savo siekiais įprasminti išeiviją bei stipriau paremti tautiečių laisvinimosi pastangas pavergtoj Tėvynėj.

VILNIUJE: Jaunimo balsas

Šių metų Vasario 16 d. proga Vilniaus lietuvių patriotiškasis jaunimas pogrindžio *Aušroje* (26 nr.) paskelbė atsišaukimą į Lietuvos ir pasaulio lietuviškąjį jaunimą. Jame sakoma: „Mūsų Tėvynės Lietuvos valstybinė Nepriklausomybė gyva mūsų širdyse!... Mūsų idealas yra visos lietuvių tautos idealas... Didysis mūsų sąjungininkas — Tikėjimas, Bažnyčia... Iš mūsų Tėvynės Lietuvos širdies — Vilniaus sveikiname visus pasaulio lietuvius! Tebūna mums Vasario 16-oji vėliava, po kuria vieningai stojame į naują žygį už laisvę, už Lietuvos Nepriklausomybę!"

Atsišaukime jaunimas skatinamas „būti laisvės kovų metraštininkais", burtis į savišvietos ratelius, studijuoti Lietuvos istoriją, filosofijos klausimus, tobulai kalbėti lietuviškai, kurti „gausias, gražias, blaivias lietuviškas šeimas" lankyti bažnyčią, nes „joje išgirsime daug nepaprastai naudingo", kas „padės mums nesugniužti".

Tie skatinimai tinka ne tik Lietuvos jaunimui, bet ir išeivijoje esantiems.

ŽVILGSNIS: Okupuoton Lietuvon

Vis žvelgiame į okupuotą Lietuvą. Tautiečių padėtis joje vis pasirodo esanti komplikuotesnė, negu galime įsivaizduoti, remdamiesi iš anapus geležinės uždangos ateinančiomis ribotomis žiniomis. Tą žvilgsnį savo svarstymais plečia ir gilina rašyt. Algirdas Landsbergis, tiek palygindamas Lietuvos rašytojų padėtį su kitų apylinkinių tautų rašytojų padėtimi, tiek parodymas empatijos sovietinės sistemos prievartą patiriantiems (žr. jo straipsnį šiame *Ateities* nr.).

OPERA: *I Lituani*

„Kas gelbėjo tėvynę, tą lydi amžių gairė, tą lydi vien garbė!..." — skamba iškilminga giesmė A. Ponchielli „I Lituani" operoje, mirštant sumaniam Lietuvos nuo kryžiuočių išgelbėtojui Kerniui-Konradui Valenrodui.

Ši opera buvo sukurta prieš 100 metų žadinti italų ryžtą kovai už laisvę ir vieningą kraštą. Š.m. birželio pradžioje ši opera deramai pastatyta ne tik Chicagos Lietuvių Operos 25 m. sukakčiai paminėti, bet ir žadinti mūsų ryžtą kovai už Lietuvos laisvę.

KNYGOS: Apie tikėjimą

Neseniai JAV-ėse pasirodžiusiųjų krikščioniško turinio knygų tarpe — trys apie tikėjimą. Jų išsamiausia — Hans Kueng veikalas „Does God Exist?" (839 psl.,

1980; originalas vokiečių kalba „Existiert Gott?“, 1978). Tame veikale pasveriamos visos didžiosios su tikėjimu ir netikėjimu Vakarų pasaulyje susirišusios idėjos ir pateikiami saviti išvedžiojimai Dievui pripažinti. Apimtimi daug kuklesnis, bet vis tik naudingas yra šių laikų žmogui kylančių abejonių bei klausimų aiškinimas (Karl Rahner ir Karl Heinz-Weger „Our Christian Faith“, 179 psl., 1981; originalas vokiškai „Was sollen wir glauben“, 1980). Pagaliau šviežiu priėjimu padvelkia Jeffrey G. Gobosan nedidelė knyga „The Ascent to God“ (164 psl., 1981), kurioj tikėjimas aptariamas kaip menas, rizika ir humoras.

Vakarų pasaulyje visko apstu, net ir knygų, aiškinančių tikėjimą. Jos mums jau „įkandamos“ kitataučių kalbomis. Kad tik jas skaitytume! Mūsų akys krypsta ne tik į medžiagiškai varganą, bet ir dvasiškai troškinamą Lietuvą, kurioje religinė spauda bei literatūra draudžiamos. Todėl slapta rašomąja mašinėle religinė spauda perspausdinama ir perduodama iš rankų į rankas.

Kas mes galėtume perduoti jiems ten Tėvynėje, ko turime čia taip apsčiai!...

VEDYBOSE: Vengiant nuobodulio

Kodėl vedybinis gyvenimas tampa nuobodus? Prof. W. S. Appleton (žr. *Medical Aspects of Human Sexuality,* 1980 kovo nr., 73 psl.) teigia, kad nuobodumas į vedusiųjų gyvenimą įsivelia 1. dėl stokos dėmesio vienas kitam (dėmesys kur kitur), 2. dėl per didelio tikėjimosi iš vedybinio gyvenimo ir 3. dėl egocentriškumo.

Nors nuobodulys gali būti perspėjamuoju ženklu taisyti vedybiniame gyvenime atsiradusius žalingus elementus, tačiau dažnai, jį pajutus, jis toleruojamas iš baimės sutrikdyti „ramybę“ ar net prarasti vedybinį partnerį.

Vedybiniame gyvenime apsisaugoti nuo nuobodulio galima 1. išlaikant tarpusavį ryšį, iš kurio kyla malonumas bei intymumas (tam ryšiui išlaikyti reikia skirti laiko, dėmesio bei rūpestingumo), 2. išsilaikant įdomiais ir besidominčiais (nesitikint nuolatinių „pramogų“ iš partnerio, reikia kartu įdomių dalykų ieškoti ar kurti) ir 3. vedybiniame gyvenime sukuriant gaivaus naujumo nešančias progas, kuriomis kartu vedusieji dalintųsi; 4. bandant kasdienybės ir darbo įspūdžiais bei reikalais viens su kitu dalintis.

RŪPESČIAI: „Dainavininkai“ ir „alabamininkai“

Anuometinis *Ateities* redakcijos narys Jonas Šoliūnas, 1965 m. dalyvavęs žygyje už JAV negrų teises ir ateitininkams metęs šūkų „į Alabamą“, anuomet buvo gerokai sukėlęs ateitininkus (už tą rūpestį teisių mažiau turėjusiais jis nusipelnė mūsų pagarbos). Neseniai jis, kaipo *Draugo* redakcijos narys, bent spaudoj prikėlė „alabamininkų“ ir „dainavininkų“ vardus (žr. *Drauge,* kovo 19). Pagal jį, tie vardai kilo iš ginčų Ateitininkų kongrese Toronte 1965 m. „Alabamininkai“ — tai „jaunosios kartos atstovai, kurie „teigė, kad ir mūsų visuomenės veikėjai turėtų skverbtis ir aktyviai dalyvauti ir šio krašto visuomeniniame, ypač politiniame gyvenime“. Gi „dainavininkai“ yra „vyresniesiems atstovaujanti pažiūra:... esame taip negausūs, kad yra būtina ir privaloma darbuotis pirmiau savo darže, bet ne švaistyti savo negausias jėgas šio krašto visuomeninėje veikloje“.

„J. Šoliūnas kai ką nutyli“, netrukus pastebėjo Antanas Masionis (*Draugas,* balandžio 2), nurodydamas, kad aname ateitininkų kongrese ginčas kilo ne dėl nuomonių skirtumo (kaip J. Šoliūnas sako) veikti arba uždarai „savo darže“, arba plačiau šio krašto visuomeniniame-politiniame gyvenime, bet ar „nukreipti ateitininkų veiklą į Alabamą“ (t.y. paremti negrus — K.T.) ar — „į Dainavą, kuri simbolizuoja mums mūsų jaunimą,... ir į pavergtą Lietuvą ir pirmoje eilėje jai teikti pagalbą jos kovoje už pagrindiniausias žmogaus teises, o ne į Alabamą“.

Norėdami savo nusistatymus ginčuose akcentuoti, neretai mes juos tiek pabrėžiame, kad kitiems susidaro įspūdis (ar net tikrovė), jog neigiama kita. Tai iššaukia stiprią reakciją neigti, kas pirmųjų teigiama... *Alabama, ne* Dainava *Dainava, ne* Alabama... Iš kur prasidėjo tie „akcentavimai“ ir iš kur „neigimai“, aš jau neprisimenu. Prisimenu, kad tame pačiame kongrese ir po jo buvo pabrėžiamas krikščioniškas, ateitininkiškas, šakotas, platus kelias, išreikštas tokiuose lakoniškuose posakiuose kaip „atvirybė alabamai, ištikimybė dainavai“ (Romualdo Kriaučiūno straipsnio pavadinimas, *Ateitis,* 1965, 6 nr., 159 psl.) ir dr. Juozo Girniaus išvedžiojimuose „Dainava ir Alabama“ („Idealas ir laikas“, 90 psl.). Šie dvejų skirtingų atstovų generacijų pavyzdžiai parodo, kad šakotą, plačiai apimantį kelią rinkosi tiek jaunesniosios, tiek vyresnosios kartos atstovai.

Kad mes tik tikrai rūpintumės kitais, o nesiginčytume ir nesibadytume pirštais!... Krikščioniška yra rūpintis kitais. Kas tie kiti, padiktuoja supratimas vargo ar nelaisvės, į kurią tie kiti yra patekę, o taip pat mūsų ryšiai su tais žmonėmis. Tikrai reta kuri tauta yra taip gniuždoma, kaip mūsų. Ir todėl natūralu, kad mūsų sielojimasis ir visos (ar beveik visos) pastangos yra nukreiptos į pagalbą mūsų pačių tautai. Tikra „Dainava“ nesimbolizuoja uždarumo „savo darže“, bet sielojimąsi savo tautiečiais išeivijoj, okupuotoj Lietuvoj ar Sibire. Tačiau jei kas iš lietuvių (taip pat — ateitininkų), matydami kitų vargus, nukreipia savo dėmesį ir pastangas padėti kitataučiams (ar kitarasiams), dera jų pastangas vertinti (nedera juos smerkti), lygiai kaip ir aniems nedera primesti uždarumą savo tautiečių reikalais besisielojantiems.

O ginčai ir jų sukeltų dulkių debesys (net didinguose kongresuose) aptemdo tikrovę... Kažin ar net anuomet buvo taip jau labai grynų „alabamininkų“ ir „dainavininkų“... O ypač dabar... Ir kažin kas tiek dabar rūpinasi „dainaviškais“ lietuvių socialiniais ir kitais reikalais, kaip „alabamininkas“ *Draugo* redakcijoje...

Kęstutis Trimakas

1981 m. birželio mėn. 7-15 d.

„ATEITIES“ JUBILIEJINIS KONGRESAS

Pokalbis su Federacijos vadu J. B. Laučka

— Ko siekiama šiuo kongresu, t.y. ar rengėjai turi specifinį tikslą?

— Visų pirma siekiama paminėti savo žurnalo *Ateities* 70 metų sukaktį. Nors pati organizacija formaliai gimė vieneriais metais anksčiau, bet su *Ateities* pasirodymu 1911 m. vasario mėnesį įsiteisino ir prigijo Ateitininkų vardas, įsibangavo ir sąjūdžio veikla. Pirmajame *Ateities* numeryje paskelbtasis Prano Dovydaičio straipsnis „Trys pamatiniai klausimai“ nutiesė gaires naujam tautos sąjūdžiui. Po juo padėtas kuklus parašas — Ateitininkai — tuojau patraukė lietuvių katalikų šviesuomenės palankumą.

Drauge minime ir sąjūdžio sukaktį, nes su *Ateities* išėjimu prasidėjo ir didysis moksleivijos telkimas į ateitininkus. Tiesa, *Ateities* leidimas buvo sutrikdytas pirmojo pasaulinio karo metais, kai tuo pat metu organizacija veikė. Lietuvai nepriklausomybę atgavus, *Ateitis* klestėjo drauge su visa tauta. Užgriuvo tautą tragedija 1940 metais, drauge su laisve žlugo ir *Ateities* pasirodymas. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą 1940 metų birželio 15 d., *Ateitis* buvo tarp tų patriotinių laikraščių ir žurnalų, kuriuos okupantas tuojau uždarė. Atsirado nauja pertrauka, tęsusis net šešerius metus, kol *Ateitis* vėl pasirodė. Iš pradžių vakarų Vokietijoje, o nuo 1950 metų ji atsikėlė į Šiaurės Amerikos žemyną, ir štai čia vėl leidžiama be pertraukos.

Minėdami savo žurnalo sukaktį, ateitininkai iš viso parodo dėmesį, pagarbą ir dėkingumą lietuviškai spaudai ir įvertina jos reikšmę tautos gyvenime.

— Kaip ir visoje išeivijos lietuvių veikloje, taip ir ateitininkijos, matyti silpnėjimo ženklų. Ar nenumatoma šiame kongrese savikritiškai pažvelgti į save ir stiprinti organizacines jėgas?

— Šio kongreso programos apimtyje mūsų dėmesys krypsta ypač į save — tiek į savąją organizaciją, tiek ir jai priklausančius narius. Kongreso svarstyboms parinktos temos turėtų būti veiksminga priemonė pažvelgti ne į praeitį, bet į dabartį ir į ateitį. Tiesa, *Ateities* sukakties akademiniame minėjime bus padarytas žurnalo idėjinis skerspjūvis ir apžvelgtas jo įnašas į tautos, ypač jaunuomenės, kultūrinį gyvenimą. Taigi bus kalba ir apie praeitį, tačiau vienas iš trijų minėjimo pranešėjų mes žvilgsnį į *Ateities* perspektyvas ateityje.

Pasirinktomis temomis: Ateitininkų šeimos kartų bendravimas, Mūsų uždaviniai siekiant visa atnaujinti Kristuje, Mūsų rūpestis Lietuva, Tautinė kultūra ir mes — kaip tik ir norime atsigręžti į save ir labai atvirai, savikritiškai pažvelgti, kaip pati organizacija ir jos atskiri nariai vykdo savo gyvenime viešai išpažįstamus principus ir kas darytina stengiantis vykdyti

savo užmojus. Šios keturios temos bus ryškinamos kongreso bendruose posėdžiuose, o jų svarstybos bus tuojau tęsiamos atskiruose sendraugių, studentų ir moksleivių posėdžiuose, ieškant apčiuopiamų sprendimų.

— Ko labiausiai reikia dabar, kad ateitininkija sustiprėtų ir užimtų stipresnes pozicijas mūsų visuomenėje?

— Ateitininkija, ypač Jungtinėse Valstybėse, neatrodo turinti silpnas pozicijas mūsų visuomenėje. Jos išbandyti, užsigrūdinę nariai nevengia tautinių ir visuomeninių įsipareigojimų bendrinėse organizacijose ir svarbesnėse institucijose, kaip L.K. Mokslo akademija, Lituanistikos Institutas, Lietuvių Fondas. Tik pasidairykime aplinkui, — turbūt visų svarbesnių bendrinių organizacijų vadovybėse, atsakingose pareigose rasime ir vyresnio, ir jaunesnio, ir visai jauno amžiaus ateitininkus. Neužmirškime ir savosios spaudos — dienraščio, savaitraščių ir žurnalų — redakcinio personalo, kurio arti 100 nuošimčių sudaro ateitininkai. Akademiniame pasaulyje jų irgi gana įspūdingas skaičius.

Stipresniam pasireiškimui mūsų visuomenėje ateitininkai galėtų ir turėtų parodyti daugiau ryžto ir ištvermės savo įsitikinimams ginti ir tvirčiau vadovautis savitarpio pagarbos, meilės ir solidarumo dėsniais.

— Ar politinis susiskaldymas nedaro neigiamos įtakos ir ateitininkų veiklai?

— Apskritai sunku suvokti ir apibūdinti vadinamą politinį susiskaldymą. Jei dėmesy turit ateitininkus, tų apraiškų būta ir Lietuvoje. Ateitininkai, kaip nepolitinė organizacija, savo vidaus gyvenime neturėtų būti veikiami vienokių ar kitokių politinių grupuočių įtakojimų. Amerikiečių Kolumbo vyčių organizacijoje, kuriai priklauso tik katalikai, gerai sugyvena ir respublikonai ir demokratai. Panašiai turėtų būti ir mūsų sąjūdyje. Negalima norėti uniforminio vienodumo politinės veiklos atžvilgiu. Pradėdamas eiti pareigas Federacijos vadovybėje labai nuoširdžiai kviečiau visus ateitininkus niekada neužmirsti draugiškumo principo, kuris visus mus saisto ir savitarpio santykiuose, ir savo organizacijos rėmuose, ir kitų organizacijų veikloje.

— Daug ateitininkų dalyvauja visuomeninėje išeivijos veikloje. Ar tai nesilpnina organizacinės ateitininkų veiklos?

— Taip, nors toks atsakymas ir skamba kiek paradoksiškai. Ateitininkų ideologija įpareigoja visus narius būti visuomeniškais ir visuomeninkais, tad tik džiaugtis, o ne dejuoti, tektų dėl ateitininkų veiklos visuomeniniame išeivijos gyvenime. Tačiau dažnokai susidaro liūdna padėtis, kai daugybė pačių veikliausių ateitininkų mielai eina į bendrinių organizacijų vadovybes, o savo „pirmosios meilės“ organizacijai padėti neberanda laiko. Svarbu išlaikyti pusiausvyrą, tiksliau pasidalinti atsakomybe ir įsipareigojimais. To reikalauja organizacijos gerovė.

— Ateitininkai veteranai palengva traukiasi į užtarnautą poilsį. Ar yra pakankamai pasiruošusio prieauglio jų pozicijom perimti?

— Norėčiau šviesiai žvelgti į šią padėtį. Jeigu mūsų gretose išaugęs jaunimas jau gali užimti svarbias pozicijas bendrinėse organizacijose (kaip aiškiai matyti Lietuvių bendruomenėje, Jaunimo sąjungoje, spaudoje), nėra ko baimintis ir dėl kitų pozicijų perėmimo. Tai sakydamas dėmesyje turiu ypač Jungtinių Valstybių ir Kanados ateitininkus. Ne toks šviesus vaizdas Australijoje ir Pietų Amerikoje, kai kalbame apie organizacinę veiklą. Liūdnesnė padėtis sielovados srityje. Vis labiau pradedame pajusti didėjančią kunigų stoką. Čia ne vien ateitininkų problema. Vieną dieną ji gali pasidaryti labai aštri visiems tikintiesiems. Lietuvoje ateitininkija buvo gausi religiniais pašaukimais. Jau keliolika metų, kai išeivijoje tik vienas kitas ateitininkas išgirsta Kristaus kvietimą pasirinkti Jo vynyną. Pašaukimų srityje prieauglis tikrai mažokas.

— Kuris šiuo metu yra didžiausias rūpestis ateitininkų sąjūdyje: prieauglio paruošimas, veiklos pagyvinimas bei sustiprinimas, ideologijos perteikimas, lietuviškumo išlaikymas, religinis atsinaujinimas...?

Visi šie rūpesčiai yra glaudžiai susiję, visi jie artimi ypač jaunuomenės vienetų vadovybėms. Ideologijos perteikimas savaime apima lietuviškumo ir religinio atsinaujinimo pastangas. Šioje srityje pastangos visų pirma yra telkiamos organizuojant jauniausius. Mūsų veiklos silpnoji pusė yra ta, kad mūsų ketvirtosios sąjungos, Jaunųjų ateitininkų, kuopos veikia ne visose vietovėse, kur reiškiasi mūsų sendraugiai. Ne visur lengva surasti ir prisiprašyti globėjus, kurie noriai aukotų savo laiką ir nemaža energijos jaunučių organizavimui, auklėjimui. Turime pasiaukojusių ateitininkų, ateitininkių, kurie per metų metus atidavė šimtų šimtus valandų savo brangaus laiko jaunučiams ir moksleiviams globoti, bet jų skaičius galėtų būti žymiai didesnis. Nenusimename. Šiemetinė JAS stovykla Dainavoje viena didžiausių iki šiol ruoštųjų grandinėje. Jos pasisekimas — kelių pasišventusių šeimų ryžtas.

Pastaruoju metu vis stipriau stengiamasi įvairiose vietovėse sudaryti ateitininkų židinių tarybas, kuriose būtų atstovaujama ne tik vienetų valdyboms, bet ir jaunučių bei moksleivių globėjams, ir tėvams. Jau seniai praėjo tas laikas, kai atsakomybę už visą veiklą pasiimdavo vienas kitas asmuo. Reikia platesnio įsijungimo. To ir siekiama, vienur stipriau, kitur silpniau. JAS (jaunųjų ateitininkų sąjungos) programos vadovo komisija iki kongreso tikisi užbaigti savo darbą. Neseniai jos programa buvo pateikta viešumon, Toronto ateitininkų šventės metu. Turėdami išsamią veiklos programą jaunučių globėjai galės lengviau ruošti mūsų jauniausią prieauglį.

Labai rūpi naujai aukštuosius mokslus baigusių ateitininkų įsijungimas į visą organizacinę sąrangą. Juk ne paslaptis, kad daug jaunų akademikų, išbuvusių studentų sąjungoje ketverius ir daugiau metų, baigę mokslus nesiskubina jungtis į sendraugių vienetus. Svarbu surasti tinkamas priemones sustabdyti jaunų ateitininkų nutrupėjimui, vykstančiam jau per daugelį metų. Be abejonės, šis klausimas bus svarstomas kongrese dalinantis mintimis apie ateitininkų šeimos kartų bendravimą.

— Ar tikitės, kad šis kongresas duos pakankamai stiprų impulsą naujai veiklai ir pažadins entuziazmą naujiem darbam?

Federacijos valdyba ir tikisi ir laukia tokio impulso. Bet kas gali užtikrinti, kad taip bus? Visi mūsų nariai ir mūsų sąjūdžiui prijaučiantieji galėtų talkininkauti visų pirma savo malda, kad Aukščiausias laimintų kongreso dalyvius ryžto ir darbo malonėmis. Kongreso pasisekimas priklausys nuo daugelio veiksnių.

Daug reikš ir techniški pasirengimai. Čikagos sendraugiams, studentams ir moksleiviams atiteko didžioji kongreso ruošos našta. Federacijos valdyba rūpinosi kongreso idėjine programa, kuri sudaryta atsiklausus daugelio asmenų nuomonės dėl svarstytinų klausimų pasirinkimo, dėl pagrindinių pranešėjų kvietimo.

Kasdien bus dalyvaujama Šv. Mišių aukojime. Džiaugiamės, kad abu lietuvių sielovados reikalams atsidavę ganytojai, Jų Ekscelencijos vyskupai Vincentas Brizgys ir Antanas Deksnys, sutiko dalyvauti šiame kongrese. Didžiuojamės, kad jie abu ateitininkai iš pat pirmųjų dienų gimnazijose.

Pamokslininkais pakviesti iškilūs, su mūsų sąjūdžiu suaugę kunigai.

Bendrų posėdžių svarstybų pranešėjai: prof. Adolfas Damušis, kun. dr. Kęstutis Trimakas, poetas Kazys Bradūnas, adv. Saulius Kuprys, prof. Vytautas Vardys, kun. Kazimieras Pugevičius, Gintė Damušytė, Dalia Staniškienė, prof. Kęstutis Skrupskelis — reikšmingai atstovauja mūsų šeimos kelioms kartoms, jos narių pašaukimams, profesijoms, užsiėmimams. Nors tarp jų esama įvairaus amžiaus skirtumo, juos visus jungia ir sieja tos pačios idėjos, kurios paskatino Praną Dovydaitį, Praną Kuraitį, Stasį Šalkauskį ir kitus ateitininkijos pirmūnus pašaukti gyvenima ir įprasminti mūsų sąjūdį. Tomis pačiomis idėjomis gyvena ir *Ateitis,* kurios sukakties minėjimas ir paskatino artėjančio kongreso ruošimą.

— Ar kongreso laukiate vien tik ateitininkų dalyvavimo, ar tikitės ir visuomenės dėmesio bei atsilankymo?

Savo posėdžiuose tikimės ir laukiame daugiausia ateitininkų. Visos svarstybos gal be išimties ribosis savo organizacija, nes siekiama labai atvirai pažvelgti į save, kiek mes, tai yra ateitininkai, atliekame savo įsipareigojimus išpažįstamoms idėjoms, kurios galutinai rikiuojasi aplink ateitininkų pasirinktą šūkį: Visa atnaujinti Kristuje.

Posėdžiai bus atviri visiems. Kongreso rengimo komitetas plačiąją visuomenę ypač kviečia dalyvauti kongreso renginiuose: iškilmingose Mišiose už Lietuvą Nekalto Prasidėjimo lietuvių parapijos šventovėje (Brighton Parke) rugsėjo 6 d., *Ateities* literatūriniame vakare rugsėjo 5 d. ir kongresiniame bankete rugsėjo 6 d. Jaunimo centre. Banketo programoje — *Bernardo Brazdžionio* gyvas poetinis žodis ir dainavimo mene kylančios solistės *Vitos Polikaitytės* koncertas.

Pirmosios dienos posėdžiai vyks Ateitininkų namuose, Lemonte. Susipažinimo pobūvis įvyks rugsėjo 4 d., penktadienį, Jaunimo Centre.

Federacijos valdyba tikisi, kad šis kongresas pateisins rengėjų darbą ir savo dalyvių skaičiumi ir jų veiksmingu įsijungimu į visą jo programą.

Vienuoliktas kongresas tikrai negreit bus šaukiamas, bent ne anksčiau, kaip 1985 metais kai mūsų sąjūdis sulauks deimantinio amžiaus. Todėl ir stengtasi daryti visa, kas tik galima, kad sukaktuvinis „Ateities" kongresas pasisektų. Tegu jis sutvirtina ateitininkų gretas, labiau suartina visus narius, sustiprina pastangas veiksmingiau perteikti mūsų jaunuomenei idėjinius įsitikinimus, kad organizacinėje veikloje ir asmeniniame gyvenime neliktų tuštumos.

Ateitininkų ideologija aiškiai byloja: Ateitis su Kristum ir tauta ?

Vaizdai iš VIII kongreso Chicagoje 1970 m.

Vysk. V. Brizgys, Lietuvos generalinis konsulas P. Daužvardis, P. Gaučys, prel. P. Juras ir dr. J. Pikūnas.

Prel. P. Juras, inž. A. Rudis, dabartinis ateitininkų federacijos vadas J. B. Laučka, ir L. Prapuolenis.

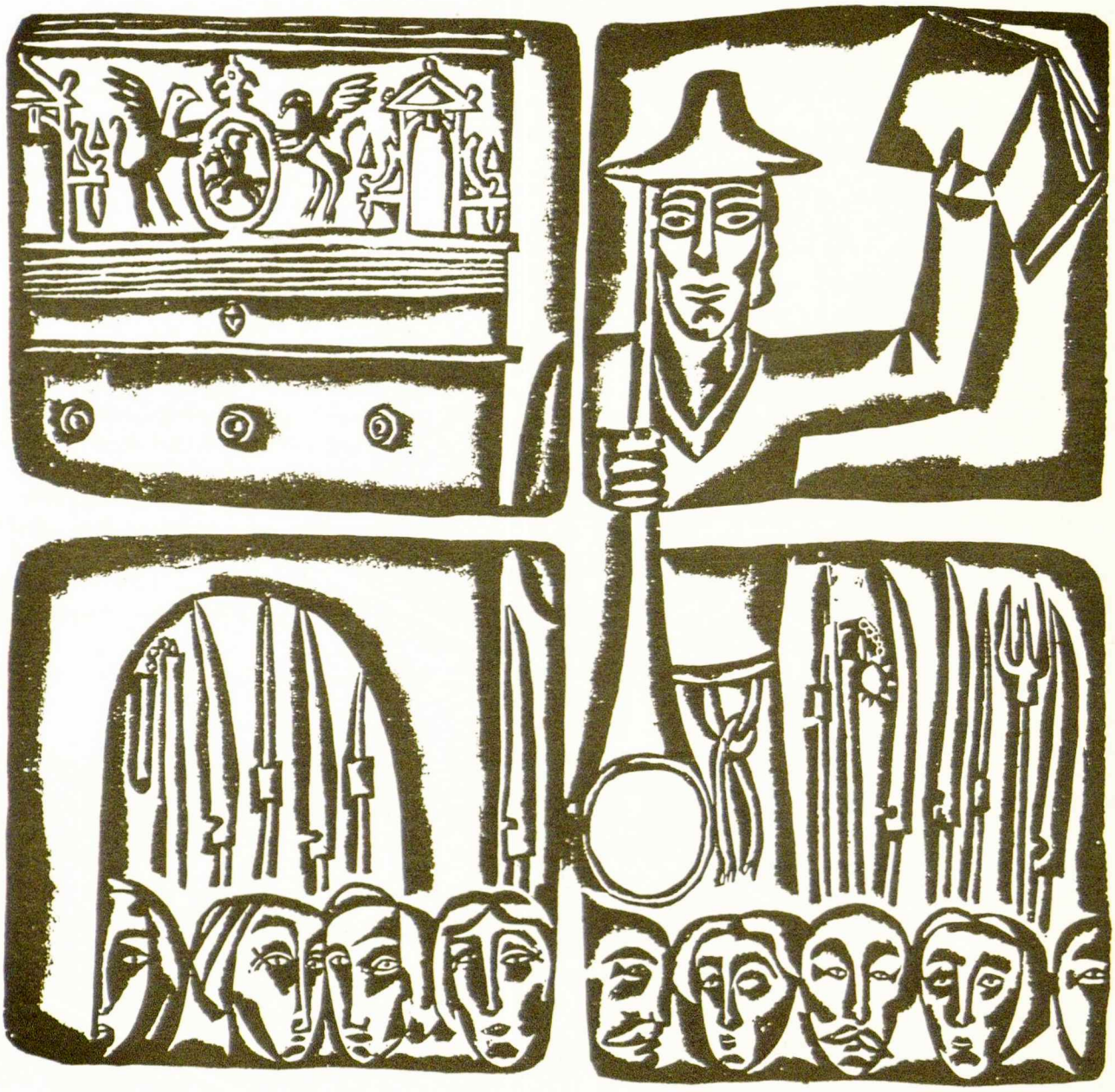

RAŠYTOJO PADĖTIS DABARTINĖJE LIETUVOJE

ALGIRDAS LANDSBERGIS

Ateitininkų akademikų savaitgalyje, 1980 m. spalio 17 d. Ateitininkų namuose Lemonte, JAV, pateiktos mintys, paties autoriaus sutrumpintos ir pritaikytos spaudai.

Iš kasdienės aplinkos, iš melo ir iškraipymų, jaunieji poetai eina į pasaulį, kurį mes pažįstame iš savo tautosakos ir lyrinės poezijos. Tas pasaulis buvo ir bus mūsų kultūros stiprybės versmė.

Kaip mes žiūrime į dabartinę Lietuvą ir lietuvius? Nors mes, lietuviai, save laikome santūriais vidurio žmonėmis, vistik labai krypstam į kraštutinumus: arba ten visi lietuviai išgamos, išdavikai, komunistai; arba, antra vertus, visi partiečiai konradai valenrodai, visi pogrindy dirba, gražiai lietuviškai čiauška. Blaškomės tarp tų kraštinumų ir pasiduodam sentimentalumui. Atvažiuoja tikrai Lietuvai nusipelnęs žmogus, ir mes jį nelabai pastebim, o atvyksta koks apračikas, ar bailus menininkas, kuris taisyklingai lietuviškai prakalba, ir mes tiesiog ištirpstam. Tinginiai nepakankamai studijuojam padėtį, paviršium šliaužiojam.

Kalbant apie Lietuvą, gal geriausia būtų prisimint Spinozos posakį: Nereikia teist, bet suprast, mėgint suprast. Tas, aišku, nėra lengva. Ir aš stengiuos į tai žiūrėti ne iš aukšto, bet pagalvot, ką pats būčiau daręs toje padėtyje. Kaip Pabedinskas sakė: „There, but for the grace of God, go I". Nedaug reikėjo, kad aš ir jūs ten būtumėm pasilikę. Būtume mėginę rašyt — Dievas žino, kaip mes būtume elgęsi. O gal ir mes nebūtumėm buvę herojais.

Toliau — konteksto svarba. Labai dažnai žiūrim į Lietuvą, į įvykius Lietuvoj, į lietuvius, lyg visa tai būtų kokia izoliuota salelė. Tai mums irgi labai įprasta. Mes *buvom* istorijoj izoliuota salelė — gal tolima praeitis įbrėžė tokį bruožą mūsų kolektyviniame pasąmonyje. Labai svarbu pažvelgti į Lietuvą visos Sovietų Sąjungos ir Rytų kontekste. Ne tik kaip į tą izoliuotą salelę, bet kaip į ypatingos dabartinės Rytų Europos civilizacijos dalį. Gvildenant dabartinės Lietuvos klausimus tokiame kontekste, tuojau išryškėtų, ar tai bendras Rytų Europos reiškinys, ar grynai lietuviškas įvykis. Tada būtų galima skirti, kas yra unikaliai lietuviška ir kas bendra Rytų Europai. Pavyzdžiui, istorijos klausimas. Prieš kokią trisdešimtį metų istorija visoje Rytų Europoje — Lenkijoje, Vengrijoje, Lietuvoje buvo labai panašiai dėstoma ir interpretuojama. Buvo „progresyvi" ir „reakcionieriška" istorija. Žymios tų tautų istorijų asmenybės arba visai neegzistavo, virto orwelliškais ne — asmenimis, arba buvo pora žodžių nubraukiami, kaip „fašistiniai" ar „reakciniai" individai. Pilsudskis buvo toks individas lenkų istorijoj. Čekoslovakijoje beveik dingo Masaryko pavardė. O dabar, peršokę iš penkiasdešimtųjų metų į aštuoniasdešimtuosius, matome, kaip padėtis pasikeitė. Pavyzdžiui, lenkai ką tik pagamino filmą apie Pilsudskį, ir nevisai neigiamą, nors Pilsudskis Raudonąją armiją 1920-ais metais atstūmė nuo Varšuvos labai toli į rytus. Čekoslovakijoje prieš 1968-ius metus jau beveik buvo reabilituotas Masarykas. Rytų Vokietijoj Martynas Liuteris dar prieš dešimt metų buvo „reakcinių princų sąjungininkas". Dabar artėja labai svarbi Liuterio sukaktis ir visoje Rytų Vokietijoje su vyriausybės parama ruošiami didžiausi minėjimai. Staiga Liuteris tapo herojumi vokiečių literatūrinės kalbos pradininku ir taip toliau. Kai kurie rumunai net skundžiasi, kad jų šalyje istorijos interpretavimas net per daug nacionalistinis; net ir patriotai rumunai sako: neperdėkim, mes nebuvo tokie jau baisiai geri ir tokie narsūs. O Lietuvoj, matom, kad padėtis ta prasme sustojo. Apie Basanavičių ir Kudirką užsimenama labai mažai, net pabarami žmonės, kurie apie juos palankiau atsiliepia. Tuojau matosi skirtumas: Lietuva tuo atžvilgiu labai atsilieka nuo Rytų Europos.

Kodėl man tas Rytų Europos kontekstas yra taip prie širdies, kodėl prie jo norėčiau telktis? Pirma, kadangi lyginamoji Rytų Europos literatūra ir kultūra yra vienas mano mėgiamų užsiėmimų. O antroji priežastis gal būtų psichologinė, šiek tiek freudiška: mano kartos žmonės negali išsivaduoti iš tų traumatiškų 1939—45 metų įvykių. Pavyzdžiui, atvykstu į Oak Lawn Amerikos vidury, į tipiškai amerikietišką motelį Tower Inn. Čia, sakau, Rytų Europos jau tikrai nebus. Čia jausiaus tikrai Amerikoj. Pasižiūriu į salių sąrašą ir matau, kad viena iš didžiųjų vadinasi „Himmler

Nedaug reikėjo, kad aš ir jūs ten būtumėm pasilikę. Būtume mėginę rašyt — Dievas žino, kaip mes būtume elgęsi. O gal ir mes nebūtumėm buvę herojais.

Grand Ballroom“. Ir kaip pabėgsi iš Rytų Europos ir savo jaunystės?

Pažvelkim į Lietuvą ir pažiūrėkim, kaip ji atrodo Rytų Europos kontekste. Pavyzdžiui, jei sulyginsim Lietuvą ir Lenkiją, tuos susigiminiavusius ir atsiskyrusius istorinius kaimynus, tuoj į akis krinta svarbus dalykas. Kur didžiausi savilaidinės spaudos koncentracija teritorijoje tarp Vladivostoko ir Rytų Berlyno? Tame mažame lopelyje, kuris apima Lietuvą ir Lenkiją. Koks įdomus istorinis, politinis, kultūrinis faktas! Ta mažytė erdvė pagamina daugiau savilaidos, negu visas ypatingas Rytų Europos pasaulis. Galime didžiuotis, kad tuo atžvilgiu esam, kaip ir lenkai, Vakarų, vakarietiškos Rytų Europos dalis. Bet bematant reikia pastebėti ir kitą mįslingą paradoksą. Mūsų savilaidoj palyginant nedaug grožinės literatūros. O lenkų rašytojai šiandien viešai atsisako nusilenkt cenzūrai. Lenkijoj rašytojai spausdina savo kūrinius savo pavardėmis, slapyvardžiai jau beveik neegzistuoja, veikia labai gyvos pogrindžio spaustuvės. Išeina tokie periodiniai leidiniai, kaip „Zapis“, („Sąrašas“ ar „Testamentas“), kuriame nuolat spausdinami naujausi necenzūruoti lenkų literatūros kūriniai. Jame dalyvauja net ir partiniai lenkų rašytojai, kurių dabar jau neperdaugiausia. Dėl to Lenkijoj nesąmonė kalbėt apie „disidentus“, taip kaip būtų netikslinga kalbėt apie disidentus Lietuvoje. Lenkų „disidentai“ yra kompartijos Centro Komitete, nes jie nesutaria su lenkų tauta, su lenkų inteligentija. Net ir partiniai lenkų rašytojai prieš keletą savaičių suskilo, sakydami, mes leisim savo biuletenį, oficialus biuletenis meluoja. Jie pradėjo biuletenį leist, ir lenkų vyriausybė šiuo metu nieko nedaro, nes bent laikinai nieko negali daryt. Kada susitinki lenkų rašytojus užsienyje, rašytojų suvažiavimuose, bematant pastebi vieną dalyką: kokios bebūtų jų pažiūros (nacionalistai, liberalai ar marksistai), jiems būdingos simpatijos Lietuvai ir Lietuvos reikalų supratimas. Nei vėngrai, nei čekai, aišku, nei anglai, nei prancūzai, nei italai tiek mūsų nesupranta ir tiek mums neturi simpatijų, kaip lenkai. Mums, išaugusiems Vilniaus vadavimo atmosferoje, tai truputį keista, bet, mano manymu, pozityvu, teigiama. Mes jiems Vilniaus vis tiek neduosim, bet kodėl neįverint jų simpatijų? Net ir marksistai rašytojai, atstovaujantys partijos aparatą, kalba kultūringiau, subtiliau, kaip mūsų kultūrinio aparato darbuotojai. Iš jų neišgirsi tokio koktaus melavimo, kaip iš mūsų apračikų. Lenkų ar vengrų kultūrinio aparato tarnautojas jau visai kitoks žmogus. Šį esminį skirtumą nagrinėjant, verta žvilgtert į mūsų dalinio tautiečio Česlovo Milašiaus jau klasiškos reputacijos knygą, „The Captive Mind“ („Nelaisva mintis“). Joje

Bet lenkai vis dėlto geriau ginkluoti. Pavyzdžiui, lenkų literatūroje jau šešioliktam šimtmetį randame dramų, kurių tema yra netiesioginis pasipriešinimas tironijai.

jis aprašo lenkų rašytojus, kurie įsijungė į stalininį literatūros aparatą, pokarinio šoko, nacių nusikaltimų ir Lenkijos okupacijos poveikyje. Kas buvo būdinga tiems rašytojams, kurie ėjo su partija 1950-tais metais Lenkijoje? Viena, tai dvilypis gyvenimas, kuriam aprašyti Milošas pavartojo „ketmano" terminą, paimtą iš Persijos istorijos. Kai kurie žmonės Persijoje ištausodavo savo gyvybę ir savo vidinį integralumą, viešame gyvenime kartodami oficialią liniją, oficialius šūkius, o viduje stengdamiesi išsaugoti savo vidinę tikrovę, ištikimybę savo dvasiniam branduoliui. Penkiasdešimtinių metų Lenkijoje toksai dvilypis gyvenimas kai kuriems rašytojams atrodė neišvengiamas. Jie norėjo išsilaikyt, rašyt toliau, bet kartu ir likt ištikimais sau patiems. Vyravo įsitikinimas, kad ši sistema, kurios dalimi pasidarė pasidarė Lenkija, yra neišvengiama — ji amžina nuo jos nepabėgsi, ji neišvengiama istorijos vyksmo dalis todėl su ja norom ar nenorom reikia susitaikyti. Teįmanoma išsaugoti nesužalotą dalį savo vidinio pasaulio. Bet su sistema reikia gyvent, nes alternatyvos nėra. Vakarai labai silpni, dekadentiški, arba rieda į vienokią ar kitokią pražūtį. Sovietinė sistema yra ateitis. Neit su ateitim reiškia asmeninę ir tautinę savižudystę. Apie tai Milošas rašė 1949-50 metais iš savo asmeninės patirties.

Pažvelgus į Lenkiją po trisdešimties metų, matosi, kaip lenkų rašytojai pasikeitė. „Nelaisvoje mintyje" išanalizuoti rašytojai, kurie tada susijo savo likimą su marksistine-leninine sistema, šiandien yra tos sistemos opozicijos avangarde. Vienas pavyzdys: Jerzy Andrzejewski, pagal kurio ir Lietuvoj išleistą romaną pastatytas vienas geriausių lenkų filmų, „Pelenai ir deimantai". Reiškia, Lenkijoj įvyko svarbus pasikeitimas. Lenkijoj jau sunku rasti rašytoją, kuriam visi istorijos keliai veda į Maskvą. Lietuvoje? Ten sunkiau įžvelgti į rašytojo vidų. Bet iš susitikimų, pasikalbėjimų, iš knygų, iš „Pergalės", iš „Literatūros ir Meno", darosi įspūdis, kad fatalistinė galvosena Lietuvoje žymiai stipresnė, kad Lietuvoje dar yra rašytojų, kurie galvoja „Nelaisvos minties" terminais: kad ta sistema išliks; kad ji eventualiai išsiplės visame pasaulyje. Vienintelis būdas išsilaikyt ir išlaikyt Lietuvos kultūrą yra nesišiaušiant prieš sistemą. Vėl matome skirtumą tarp Lenkijos ir Lietuvos.

Einant toliau, reikia klaust: kodėl tasai skirtumas? Kodėl lenkai jaučiasi ir kalba taip, o lietuviai kitaip. Čia, aišku, reikia prisimint, kad lenkai dabar kalba daug atviriau. Vienas atsakymas, gal ir ne pats svarbiausias, būtų, kad kovoje už savo kultūrą, už savo tautinę autonomiją, už tiesą, lenkų rašytojas turi daugiau ginklų. Jis gali atsiremti į gilesnę, platesnę ir turtingesnę literatūrą. Aišku, ir lietuviai rašytojai remiasi į savo literatūrą, į savo kultūrą, kuri mums vienatinė, pati svarbiausia ir artimiausia, kaip ir mūsų motinos mums mieliausios ir artimiausios, nors kitos motinos gali būti ir gražesnės ir turtingesnės. Bet lenkai vis dėlto geriau ginkluoti. Pavyzdžiui, lenkų literatūroje jau šešioliktam šimtmetį randame dramų, kurių tema yra netiesioginis pasipriešinimas tironijai.

O mūsų literatūra tuo atžvilgiu žymiai jaunesnė. Mes iš jos semiamės labai daug, ji mums gyvybinės reikšmės, bet mūsų arsenalas nėra toksai platus ar gausus. Todėl, kuo gilesnė ir įvairesnė bus lietuvių literatūra, kuo daugiau joje bus srovių ir stilių ir kuo tampresni bus jos ryšiai su Rytų Europa, su Vakarų Europa, ar su Pietų Amerikos literatūra, tuo geriau, lietuvių kultūra galės atsispirti prieš tuos pavojus, kurie jai gresia.

Palieskim tą patį klausimą iš kitos pusės, skaitant lietuvių prozą ir poeziją, ypač jaunųjų poeziją, matai, kad jie, kaip ir kitų Rytų Europos šalių rašytojai, stengiasi išsaugoti savo ypatingą teritoriją, tiesos ir laisvės plotą. Lietuviams, ypač jauniesiems poetams, tas plotas yra stebuklingai graži ir tyra tradicinė lyrinė pasaulėjauta, suindividualintas liaudies dainų pasaulis. Iš kasdienės aplinkos, iš melo ir iškraipymų, jaunieji poetai eina į pasaulį, kurį mes pažįstame iš savo tautosakos ir lyrinės poezijos. Tas pasaulis buvo ir bus mūsų kultūros stiprybės versmė. (Todėl, pavyzdžiui, taip svarbu sekt Lietuvos spaudoje ir literatūroje kaimo ir miesto temą. Neseniai labai gražiai ir giliai apie tai yra rašęs Marcelijus Martinaitis. Ta tema dramatiškai atsispindi Juozo Apučio novelėse, kaip pvz. „Horizontu bėga šernai“. Ir čia svarbu įžvelgt giluminę prasmę, nes čia nesiginčijama, ar reikia motociklų, traktorių ar ne? ar mūrinis namas, geresnis už šiaudinę bakūžę; ar verta išsaugoti tas samanotas bakūžes. Kai kuriems mūsų rašytojams tradicinė kaimo mąstysena yra susijusi su tam tikra tiesa, su nemeluotu pasauliu. Urbanizacija ir industralizacija būtų vykusi bet kokioj santvarkoj, būtų buvę skaudžių susikirtimų, bet dabar ji vyksta svetimos, prievarta primestos sistemos ribose. Čia kalba ne apie plytas ar traktorius, bet apie žmogaus vidinę tiesą.

Tačiau mūsų tradicinėje pasaulėjautoje galima įžvelgti ir tam tikrą pavojų. Joje yra stambokas rezignacijos sluoksnis, polinkis susitaikyti su aplinkybėmis, su aplinka. Tas sluoksnis savaip susisieja ir su mūsų baudžiavine mąstysena. Nepamirškime, mes ilgai buvom baudžiauninkai ir baudžiavos pėdsakai išliko mumyse. Ne tik Lietuvoje, bet ir išeivijoje. Dažnai griebiam bučiuot ranką kokiam nors pusiau įtakingam žmogui ar puolam po kojų politinės partijos kandidatui, pravirkstam iš džiaugsmo, kai jis suvalgo lietuvišką cepeliną. Todėl užsisklendimas mūsų tradiciniame lyriniame pasauly, kuris teikia tiek stiprybės ir tiek gero, drauge neša ir tam tikrų pavojų. Mums reikia platesnio repertuaro.

Kai kuriems mūsų rašytojams tradicinė kaimo mąstysena yra susijusi su tam tikra tiesa, su nemeluotu pasauliu.

Nes yra pavojus, kad lietuviai ims galvoti, kaip kai kurie latvių rašytojai, kurie jau atrodo susitaikė su mintimi, kad Latvijoje jau nieko nebepakeisi. Latvijoje latviai liks antraeile tauta. Liks Latvijos vardas, liks Latvijos gamta, liks nostalgiški prisiminimai. Turim būti patenkinti, kad galim rašyt apie Latviją, išsaugot tas „saleles" pačioj Latvijo ir mūsų pačių viduje. Ir kaip tik apie tokį pavojų rašo mūsų savilaidinė spauda. Toks fatalizmo jausmas matosi ir mūsų rašytojų, menininkų tarpe.

Fatalistinio pasidavimo galvosenoje girdisi du leitmotyvai. Pirmas: „mes tokie maži, mes tokie silpni". Antras leitmotyvas: „Visais laikais taip buvo". Dvigubas fatalizmas. Tų argumentų negalima iš karto atmest — juose yra nemaža tiesos. Prisiminkime Jurašo atvejį. Dar aštresniais žodžiais cenzūrą pasmerkė žymus rusų režisierius Liubimovas, Maskvos teatro Taganka vadovas. Liubimovui nieko neatsitiko — jis ir dabar teberežisuoja. Su „mažiukais" tikrai elgiamasi kitaip. Jei protestuosi, tave uždarys, arba tavęs nebespausdins ir tai bus nuostolis lietuvių kultūrai. Kol įneši į Lietuvos kultūrą, kiek nors tiesos, tikros literatūros, atlieki svarbų darbą. Tai labai svarbu turėt omeny, nagrinėjant tą „mes maži, mes bejėgiai" mąstyseną. Ir būtina susiet tai su Rytų Europos kontekstu. Svarbu, kad lietuviai rašytojai, menininkai suprastų, jog, jie yra daugiau, negu mažos užguitos tautelytės nariai, kurie nieko negali padaryti, nes juos bematant sutraiškys. Jie priklauso galingai šeimai: Rytų Europos intelektualiniui avangardui, visai Rytų Europos kultūrai. O Lenkijoje, Vengrijoje, Čekoslovakijoje, Rumunijoje jau nedaug rašytojų ar menininkų kartoja totalitarinius šūkius ar teisina sistemą. Jeigu lietuviai pajus, kad jie priklauso kylančiai Rytų Europai, gal jie tada pasijus nebe tokie maži ar bejėgiai.

Dėl ypatingų istorinių aplinkybių kai kuriuose mūsų rašytojuose koegzistuoja kelios asmenybės. Tai irgi nėra nuostabu, tas pats darosi ir su mumis: mes sudaryti iš kelių sluoksnių, esame ir lietuviai, ir šiek tiek amerikiečiai, ir Dievas žino dar kas. Taip ir Lietuvoj — kartais matai, kad ten koegzistuoja lietuvis, ir savaip vakarų kultūros žmogus, ir *homo sovieticus,* „tarybinis žmogus". Pavyzdžiui, išeivijoje buvo nemažai kalbama apie Karčiausko „Žvirždės poemą". Mus sudomino tai, kad autorius palyginant atvirai ir kritiškai iškėlė kolūkinio kaimo ydas, negeroves: kiek ten geriama, kiek eikvojama, kokia ten biurokratija. Aštri ir įspūdinga kritika. Bet analizuojant Karčiausko poemą, liko nepastebėta jos giluminė prasmė ir gilu-

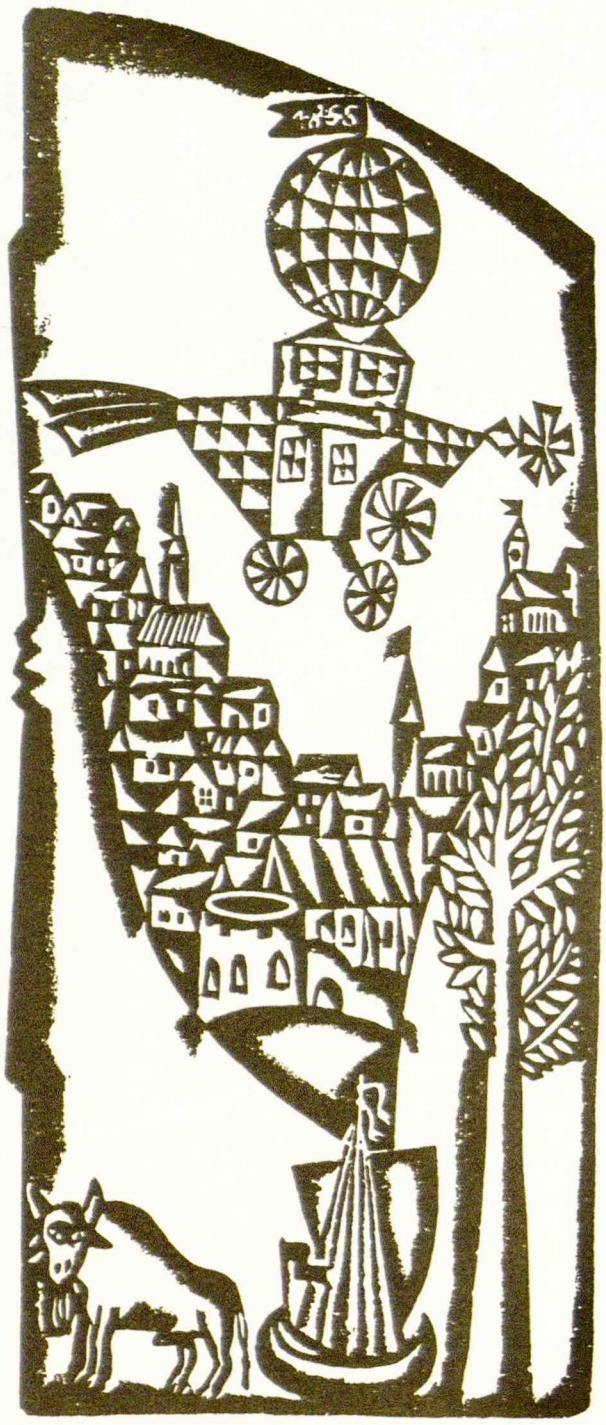

Dažnai griebiam bučiuot ranką kokiam nors pusiau įtakingam žmogui ar puolam po kojų politinės partijos kandidatui, pravirkstam iš džiaugsmo, kai jis suvalgo lietuvišką cepeliną.

Svarbu, kad lietuviai rašytojai, menininkai suprastų, jog, jie yra daugiau, negu mažos užguitos tautelytės nariai, kurie nieko negali padaryti... Jie priklauso galingai šeimai: Rytų Europos intelektualiniui avangardui...

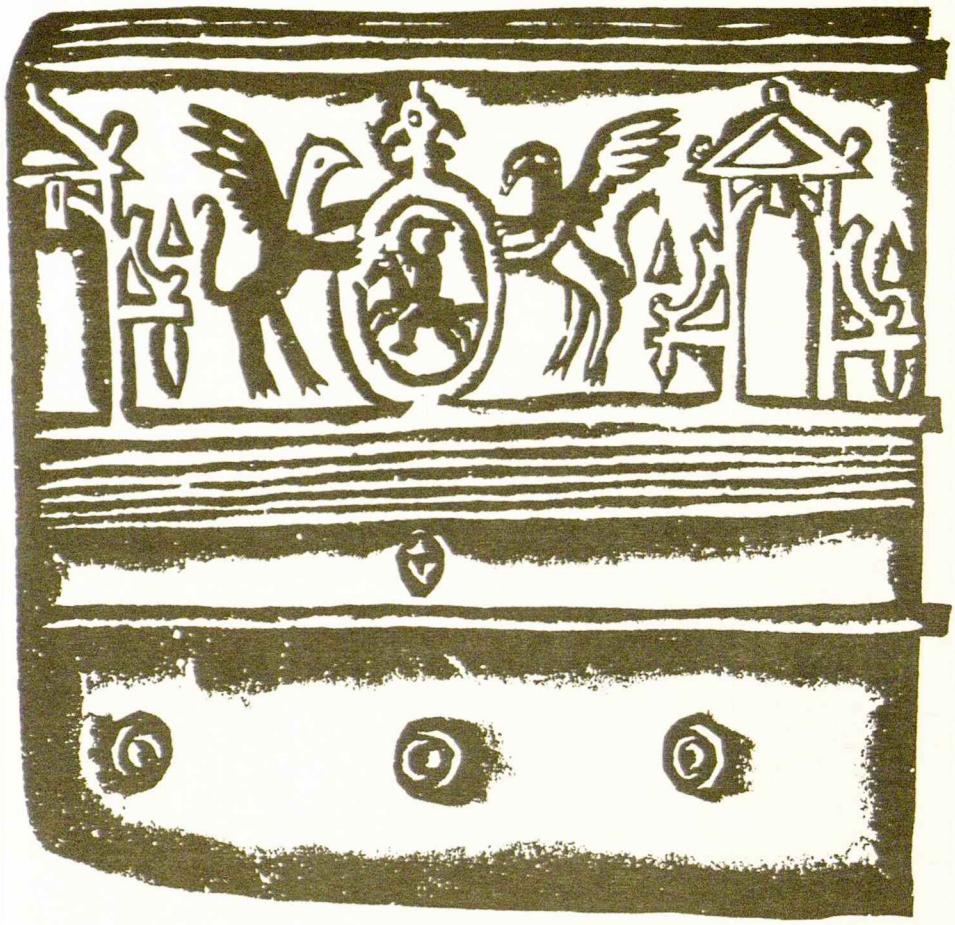

minė struktūra, ypač vienas jos požiūris. Iš poemos visumos matosi, kad Karčiauskui tos ydos, negerovės tėra smulkmenos. Kaimas ir toliau keisis, Lietuva ir toliau keisis taip kaip nulemta, mes nieko nepakeisim. Vėl fatalizmo spalva: reikia daryt, kas įmanoma, reikia padėtį gerint, kaip įmanoma, išlikt lietuviais, bet aplamai nieko nepakeisi, telieka tai priimt, nes toji santvarka bus ant amžių amžinųjų, amen. Šis motyvas labai būdingas rusiškai sovietinei literatūrai, net ir palyginant, šviesių liberalių rusų autorių, kūriniams. Savo epinėje poemoje „Už tolių toliai" Tvardovskis užsimena apie trėmimus, konclagerius, apie visą neaprėpiamą kančią, bet visa tai kažkaip tolima, nereikšminga — tik mažytis geologinis klodas, o pasaulis vystosi toliau. Už tų tolių yra kiti toliai, nieko nepakeisi, reikia priimt istorijos vyksmą. Tas pats tipiškai rusiškai-sovietinis fatalizmas, kuris atsispindi ir Lietuvoj.

Vakarų tradicijai yra būdingas kitoks požiūris. Joje pabrėžiama asmens išgyvenimo, asmens kančios svarba. Istorija Aristoteliui buvo „tai, ką Alkibijadas išgyveno ir iškentėjo". Ne „už tolių, toliai" ką graikai vadino „natūralia teise", kas viduramžiuose buvo Vakarus formavo tai, vadinama *jus rebellandi,* teisė sukilt prieš neteisybę, prieš priespaudą. Vakarų tradicija nėra fatalistinė. Vakarų žmogus yra istorinis žmogus, kuris turi ne tik teisę, bet ir pareigą sakyti „Ne" kraštutiniais atvejais.

Lietuvoje formuojasi įdomus derinys, konsteliacija: mūsų baudžiavinė galvosena, polinkis rezignuot, susitaikyt, priimt, savaip susisiekia su orientaliniu pradu marksizme. (Nors marksizmas yra Vakarų kūdikis, jame yra ir stambus orientalinis sluoksnis.) Ir marksizme yra tam tikro fatalizmo: toks yra istorijos vyksmas, jo išvengt negalima, protingas žmogus įsijungia į istorijos raidą, nes sakyt „Ne" istorijos raidai yra absoliuti nesąmonė. Marksizmas yra ne tik revoliucinė, bet drauge ir savotiško susitaikymo, fatalizmo filosofija. Ir visa tai susisieja su rusiško fatalizmo sluoksniu sovietiniam marksizme — leninizme. Su ta sudėtinga kombinacija omeny galima pažvelgt į kai kurių rašytojų raštus, jų galvoseną ir paklaust, kokiu mastu tai atsispindi mūsų lietuvių kultūrininkuos.

Šešiasdešimtiniais metais, maždaug prieš penkiolika metų, ir Lietuvoj, ir dalinai čia galvojom ir jautėmės truputį kitaip. Tada jautėsi viltis, kad lietuvybė išsilaikys savotiškos evoliucijos dėka — atvirai nesipriešinant, liekant viduje ištikimiems sau ir aišku, pasmilkant Cezariui.

Lietuvoje šešiasdešimtiniais metais buvo įdomių dramų, jautėsi pakilimas prozoje ir poezijoje. Daugelis manė, kad politinė sistema, nors ir vėžlio lėtumu, bet vis tiek neišvengiamai liberalės, ir tos evoliucijos dėka be didesnių vidinių ir išorinių sukrėtimų išsilaikys ir Lietuvos kultūra, ir pati Lietuva. Lietuvos demografinė kaita buvo netokia bauginanti, kaip, pavyzdžiui, Latvijoje. Ir krašte, ir čia, jautėsi nemaža optimizmo.

Nuo to laiko kai kas pasikeitė. Sistema liberalėjimo žymių neberodo — atvirkščiai, padėtis blogėja. Rusifikacija vėl pradeda stiprėt; Taškento rezoliucijos taiko į pačią mūsų kalbos šerdį. Yra pavojus, kad visa mūsų švietimo sistema pasikeis, ypač priešmokyklinis auklėjimas. Svarbiausia, septyniasdešimtiniais metais iš mūsų inteligentijos ir iš liaudies iškilo tautinis ir

religinis opozicijos sąjūdis, kurį savo angliškose knygose taip išsamiai aprašė Vytautas Vardys ir Tomas Remeikis. Visa tai pakeitė konsteliaciją Lietuvoje — lietuvis rašytojas, kultūrininkas turi pergalvoti savo padėtį, klausti savęs, kaip aš elgsiuos, ar tas mano ankstesnis optimizmas, pasiteisino? Dabar gyvenam labai įdomius laikus. Istorijos dinamika pasirodė kitokia, negu daug kas manė. Imperijos, ypač totalitarinės imperijos, nesivysto lėto valso ritmais, o netikėtais lūžiais, o kartais sproginėjimais. Ir todėl ramios, gražios evoliucijos viltis jau praeity. Pačioj Lietuvoj dabar darosi įdomūs dalykai — jau pradeda rodytis ir savilaidinės grožinės literatūros. Viena kregždė buvo savilaidinė drama „Pasivaikščiojimas mėnesienoje“. Šviesus reiškinys savilaidinis žurnalas „Pastogė“, kuriame rašo ir kurį redaguoja jaunosios kartos poetai, intelektualai, labai šviesūs, talentingi žmonės. Lietuvoje išėjo ir pora savilaidinių literatūrinių antologijų, kurios — mūsų dar nepasiekė. Reiškia, Lietuvoje veikia ne tik politinės ir religinės opozicijos sąjūdis, bet jau kyla ir kultūrinė opozicija. Kai kurie tautiečiai išeivijoje sako: „Na, kas ta ‚Pastogė‘? Keli vaikinai susirinko, išleido, ką jie gali? Ot mūsų oficialūs rašytojai, tai vyrai, tai rašo. Pažiūrėk, kiek jie konjako išgeria“. Ar tikrai „Pastogės“ leidėjai izoliuota saujelė. Pažvelkim į ištrauką iš „Pastogės“, kurioje kalbama labai svarbia Rytų Europos kultūros tema, apie vidinę cenzūrą:

„Būti laisvu meno žmogumi, tai ne tik mesti iššūkį išorinei cenzūrai, bet visų svarbiausia: savyje nugalėti klastingiausią menininko priešą — vidinį cenzorių. Daugeliui mūsų jau įdiegta kontroliuoti kūrinio gimimą dar pasąmonėje. Vidinė cenzūra — pavojus pačiai kūrybos esmei, jos gyvybės ištakoms. Kompromiso kultūra — tai pseudo tvarinys — po ryškiom spalvom besislepiantys bergždumas ir yda. Ir taip mūsų karta jau daugelis metų iš kultūros žmonių girdi melą arba pusiau tiesą, kuri irgi yra melas. Taip žalojama tautos siela, kurios vardan ir buvo daromas kompromisas“. Ar tie vaikinai kiek neperdeda? Palyginkime jų žodžius su dabartinėmis nuotaikomis. lenkų literatūroje. Lenkų rašytojas Tadeusz Konwicki, kurio du romanai, „Mažoji Apokalipsė“ ir „Lenkų kompleksas“, dabar išeina anglų kalba, ilgą laiką rašė oficialioms leidykloms. Bet savo romaną „Mažoji Apokalipsė“ jis tiesiog parašė savilaidinei leidyklai. Jo net ir nedavė cenzoriui peržiūrėt, nes žinojo, kad cenzorius atmes. Štai ką Konwickis rašo: „Kai aš parašiau ‚Mažąją Apokalipsę‘, jaučiausi išsilaisvinęs. Bet kiek aš turėjau kovot! Pradėjęs rašyti tą knygą, aš pajėgiau atsikratyt išorinio cenzoriaus. Tai jau didelė pažanga. Bet pastebėjau, kad paprasto valios akto nepakako išvaryt vidinį cenzorių. Po dvidešimt penkerių metų rašymo oficialioms leidykloms aš išsiauginau cenzūrą savo viduje“.

Konvickis kalba apie naikinantį vidinės cenzūros poveikį literatūrai:

„Pradžioje ji gali būti teigiamas veiksnys, nes priverčia autorių ieškoti subtilių išraiškos formų“. Todėl Rytų Europoje buvo taip išplitęs alegorinis, dezopinis stilius, fantastiniai ar istoriniai romanai, kurie iš

tikrųjų kalbėjo apie dabartį. Tai prisidėjo prie mūsų minėto optimizmo. Cenzoriai yra, ką padarysi, bet juos galima apeiti. Ir tuo net savo meną išdailinti. Stengdamasis apeiti cenzorių, pasidarysi subtilesnis, išradingesnis. Ir tame yrā daug teisybės. Daug geros literatūros parašyta cenzūros šešėlyje. Bet Konwickio:

„Tos formos netrukus tampa konvencijomis. Apeit cenzorių? Bet dabar cenzorius jau žino, kaip tu jį apėjai, nes ateina cenzoriaus viršininkai ir sako, aha, matai tave taip apgavo! Žiūrėk, prakišo. Tada jau tų formų nebegali naudot. Slaptoji kalba tampa vieša, ir cenzorius tada ir ją uždraus. Ir taip be galo. Literatūra turi ieškoti naujų, labiau nepermatomų formų. Ir taip literatūra tampa vis labiau nepermatoma, kol ji visai praranda gyvybės ženklus".

Palyginę Konwickio žodžius su „Pastogės" pareiškimu, matome, kad jie kalba ta pačia kalba, kad jie yra tos pačios Rytų Europos kultūros atstovai. Reiškia, pastogininkai nėra saujelė drąsių simpatiškų, bet nepraktiškų jaunuolių — iš tikrųjų jie priklauso labai svarbiai ir reikšmingai Rytų Europos grupei. Ir tuo atžvilgiu jie yra savaip gausūs ir autentiški.

Rašytojo dvilypis gyvenimas labai sunkus. Buvo toks rusų dramaturgas Simonovas. Jis norėjo parašyti dramą apie cenzūrą Stalino laikais, karo metu. Bet jis žinojo, kad toks veikalas nepraeis. Tada jis nukėlė veiksmą į Ameriką ir pavadino dramą „Rusų klausimas". Draugams jis sakė, kad kai mano drama statė, aš visą laiką špygą kišenėje laikiau. Aš žinojau, kad mano daromas veiksmas vyksta ne Amerikoje, bet Rusijoje. Bet tą jo špygą nedaug kas matė. Jis žinojo, jam geriau buvo. Bet jo špygą drauge su juo ir palaidoja. Tame ir glūdi pavojus. Yra autorių, kurie slapstosi už tiek uždangų, dedasi tiek daug kaukių prisitaikymo, pasislėpimo procese, kad paskui net patys susimaišo, nebežino, kur jie yra. Taip, kaukes nešiojame visi, visose santvarkose. Bet totalitarinėj visuomenėj tas kaukavimasis pasiekia kraštutines formas ir tuo jis ypatingas.

Nepamirškime dar vieno dalyko. Kiekviena kolonijinė imperija, — aštuonioliktame, devynioliktame ar dvidešimtame šimtmetyje, — savo valdomose tautose stengėsi išugdyti ir palaikyti tautinį elitą, kuris už tam tikras privilegijas, įskaitant ir kultūrines, padėjo imperijai išlaikyt savo valdžią. Anglai Indijoje palikė maharadžas, kuriems mokėjo didžiules algas, nes jie padėjo prislopinti indų pasipriešinimą. Gruzinai didikai iš carų gavo titulus ir dvarus, nes jie buvo carinės imperijos ramstis. Tą patį daro sovietinė valdžia. Kaip išlaikyt bruzdančią imperiją, kurioje pusė gyventojų kitataučiai? Vienas būdas yra išugdyt ir palaikyt privilegijuotą elitą, kuris sutapdins savo interesus su imperijos interesais. Tokiam elitui priklauso ir kai kurie Lietuvos rašytojai.

Jeigu lietuviai pajus, kad jie priklauso kylančiai Rytų Europai, gal jie tada pasijus nebe tokie maži ar bejėgiai.

Vakarų žmogus yra istorinis žmogus, kuris turi ne tik teisę, bet ir pareigą sakyti „Ne" kraštutiniais atvejais.

JUOZAS YLUVIS

eilėraščiai

GYVI SAVA MIRTIM

Brolio ir sesers duetas šiapus ir anapus

Nuostabu, sese,
koks geras Dievas:
išlikom gyvi!

Nuostabu, broli,
koks geras žmogus:
leidžia mirt
sava mirtim!

GRĄŽINS TAVE PAEŽERĖN

Užteks tau akmenėlių
paežeriuos —
svaidyk į tolį,
į naujus krantus,
ar bars tave
ar džiūgaus broliai,
neimk širdin,
jaunyste!

Ateis į tavo būvį
dienos kitos —
granitą ritinsi,
statysi bokštą,
grįsi grindinį,
kur nieks nevaikšto,
tik medžiai šlama,
šakos ošią.

Ir kuris širdin
granito nuotrupos,
ir aitrins lūpas
prakaitas,
vilios dangaus mėlynė,
šauks akis nuo rankų —
neatšauks.

Kai saulė kils iš ryto,
grąžins tave
paežerėn,
kai leisis vakarop,
tu atsisveikinsi
granitą.

IŠBAIGTI KĄ PRADĖJĘS

Skubi veržies
pro akmenis,
gręži akis
į pradmenis.

Sustoji ties
užuoteka,
žvalgais atgal
į ištaką.

Veji nei lino
pluoštą,
veri į raštų
juostą.

Skubi plakies
lyg vėjas
išbaigti
ką pradėjęs.

TIK ILGESĮ KAUPKI

Kas sutiks, kas lydės,
ar supras, ar gailės
tavęs jauno?

Nesustoki kely,
jei beribę myli —
į ją žvelki.

Kai ištiks nežinia,
kai sukaustys žiema,
atsiminki — —

tau dar plaka širdis,
ir Širdis atsakys
tavo šūksniui.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

AUŠRA NR. 26 (66) VASARIS 1981

Į LIETUVOS IR PASAULIO LIETUVIŠKĄJĮ JAUNIMĄ LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMO 63-TŲJŲ METINIŲ PROGĄ

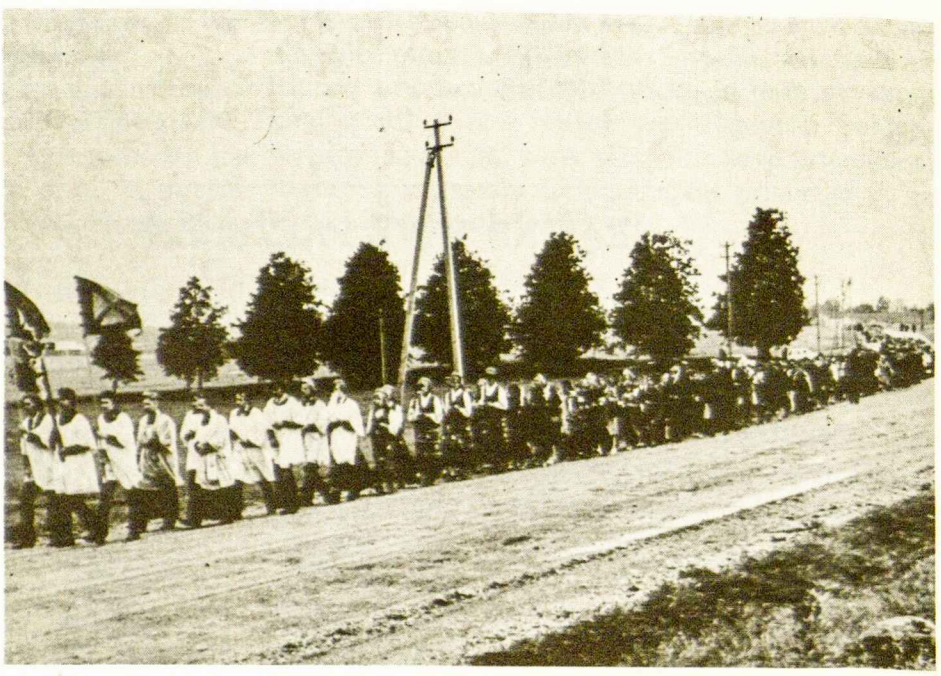

Mes, besibaigiančio XX-ojo — kosmoso ir atomo amžiaus vaikai — gimėme vergijoje.

Mes, Vilniaus lietuvių patriotiškasis jaunimas, minėdami 63-ąsias Nepriklausomybės akto pasirašymo metines, skelbiame —

Mūsų Tėvynės Lietuvos valstybinė Nepriklausomybė gyva mūsų širdyse! Lietuvos laisvės idėja dega mūsų protai! Mes, besibaigiančio XX-ojo — kosmoso ir atomo amžiaus vaikai — gimėme vergijoje. Tačiau savo šeimose, draugų būreliuose, kartu su Lietuvos, Laisvojo pasaulio lietuviais, jaunimu, GULAG'O tremtiniais, kartojame didingiausio tautos istorijos dokumento žodžius:

„Lietuvos Taryba savo posėdyje vasario 16 d. 1918 m. vienu balsu nutarė kreiptis: į Rusijos, Vokietijos ir kitų šalių vyriausybes šiuo pareiškimu:

Lietuvos Taryba, kaipo vienintelė lietuvių tautos atstovybė, remdamos pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18-23 dienomis, 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą, demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis...".

Minėdami šią didžią datą, lenkiame galvas tiems, kurie padėjo pagrindus Nepriklausomybei, žuvo už Tėvynės laisvę.

Rusiškieji okupantai sutrypė valstybės suverenumą, bet nepajėgs išrauti iš mūsų sielos laisvės jausmo, nepriklausomos Lietuvos atkūrimo troškimo.

Mūsų idealas yra visos lietuvių tautos idealas.

Mums artimi didžiojo rusų tautos kovotojo už žmogaus teises V. Bukovskio žodžiai, kup ni skausmo, atspindintys mūsų brutalios epochos dvasią — „jeigu norite paversti savo šalį kapinynu, pradėkite kurti socializmą". Socializmas praktikoje — tai šiurpi Kampučijos tragedija, Afganistanas, kurio istorija tarytum pakartoja įvykius Pabaltijyje prieš 40 metų. Mes visa širdimi su Afganistano tautomis, sukilėliais ir partizanais. Savo darbu, tikėjimu, kova privalome įrodyti ir įrodysime, kad antikomunistas nė kiek ne blogesnis žodis už antifašistą" (Taip yra pasakęs dabartinis vokiečių literatūros klasikas, artimas A. Solženicyno draugas). Komunizmas, fašizmas, genocidas — mūsų tautai sinonimai.

Mūsų pusėje Tiesa, moralinis, dvasinis pranašumas. Žavėjo, teikė didžiulę paramą prezidento Dž. Karterio tvirta vyriausybės politika žmogaus teisių gynimo klausimu, Maskvos olimpiados boikotas. Mes ne vieni! Didžiuojamės šios laisvos, demokratiškiausios, galingiausios pasaulio valstybės laimėjimais. Žinome, kad nemažą indėlį į jos klestėjimą įneša mūsų tautiečiai, jos ateitį, kuria ir lietuvių jaunimas, gėrimės jo tautine veikla, jaučiame paramą.

Rusiškieji okupantai sutrypė valstybės suverenumą, bet nepajėgs išrauti iš mūsų sielos laisvės jausmo, nepriklausomos Lietuvos atkūrimo troškimo.

Mums artimi ir brangūs naujojo JAV prezidento Ronaldo Reigano inauguracinėje kalboje pacituoti Pirmajame pasauliniame kare žuvusio Amerikos kario žodžiai: „Aš turiu gyventi, kovoti, dirbti taip, tarytum nuo manęs vienintelio priklausytų Tėvynės likimas“. Jie privalo tapti ir mūsų credo.

Mes turime kuo sekti. Tai mūsų dienų didvyriai: B. Gajauskas, N. Sadūnaitė, P. Paulaitis, V. Petkus, P. Pliumpa, doc. V. Skuodis, S. Kovaliovas, A. Terleckas, G. Iešmantas, V. Lapienis, P. Pečeliūnas, A. Statkevičius, J. Sasnauskas, A. Janulis, P. Buzas, G. Navickaitė, O. Vitkauskaitė, J. G. Stanelytė.

„Stebėt, mąstyt ir viską atsiminti“, būti laisvės kovų metraštininkais — mūsų pirmutinė pareiga. Klausykime, ką pasakoja tėvai, seneliai, užrašykime jų pasakojimus — kaltinamąją medžiagą okupantamas. Burkimės į savišvietos ratelius, studijuokime Lietuvos istoriją, filosofijos klausimus, tobulai kalbėkime lietuviškai, visapusiškai ruoškimės būti tikri laisvos valstybės piliečiai! Stenkimės kurti gausias, gražias, blaivias lietuviškas šeimas — Lietuvos jaunystę!

Didysis mūsų sąjungininkas — Tikėjimas, Bažnyčia. Lankykime ją, klausykimės pamokslų, juose išgirsime daug nepaprastai naudingo, jie padės mums nesugniužti.

Iš mūsų Tėvynės Lietuvos širdies — Vilniaus sveikiname viso pasaulio lietuvius!

Tebūna mums Vasario 16-oji vėliava, po kuria vieningai stojame į naują žygį už laisvę, už Lietuvos Nepriklausomybę!

Vilnius, 1981.II.16

Vilniaus lietuviškasis jaunimas

Didysis mūsų sąjungininkas — Tikėjimas, Bažnyča. Lankykime ją, klausykimės pamokslų, juose išgirsime daug nepaprastai naudingo, jie padės mums nesugniužti

LIETUVOS ATGIMIMAS

Linas Sidrys, M.D.

Vilniaus lietuviškasis jaunimas ragina: „Stenkimės kurti gausias, gražias, blaivias lietuviškas šeimas — Lietuvos jaunystę!"

Aš esu augęs didelėj šeimoj. Didelė šeima man ir mano broliams bei seserims yra brangi vertybė. Todėl man vedybiniam gyvenime labai aiškus ir suprantamas Bažnyčios mokymas, kad svarbus vedybų tikslas yra atvirumas vaikams ir vaikų auklėjimas Kristuje. Atvirumas vaikams reiškia būti pasiruošusiam priimti tiek vaikų į savo šeimą, kiek Dievas atsiųs.

Toks atvirumas vaikam plaukia iš supratimo, kad žmogus vedybiniame gyvenime dalyvauja Dievo Kūrėjo plane. Kiekvienas vaikas yra ne tik tų tėvų vaikas, bet kartu ir Dievo vaikas. Todėl joks žmogus neturi teisės manipuliuoti kūrimo ir nešėtumo eigą taip, kad išvengtų vaiko gimimo. Dosnumo ir skaistumo vertybių pilnas įgyvendinimas vedybiniame kontekste kaip tik neatskiriamai susijęs su pilnu ir nuolatiniu atvirumu vaikų gimimui.

Man šis Bažnyčios mokymas yra labai aiškus ir nuostabiai kilnus. Aš iš asmeniškos, psichologinės ir mediciniškos patirties esu įsitikinęs vaikų ir gausių šeimų didele verte.

Tačiau dažnas bendraamžis, užaugęs nevisai sveikoj aplinkoj, turi kitokių įsitikinimų. Jie vaikų nenori arba nori tik keletos. Stebėtina, kad dar net nevedę ir neturėdami nė vieno vaiko, jie atsisako savo būsimoj šeimoj turėti daugiau negu du arba tris vaikus. Vienu žodžiu, jie jau yra susidarę savo šeimyninio gyvenimo planus ne pagal tikybos nurodymus, bet pagal ekonominius, sociologinius ir pramoginius apskaičiavimus.

Jų susidūrimas su Bažnyčios šeimyninio gyvenimo gairėmis jiems sukelia daug vidinių konfliktų. Jis eina prie altoriaus per vedybines apeigas ir kunigas jų paklausia: „Ar jūs pasiruošę priimti į savo šeimą vaikus, kuriuos Dievas duos?" Jie atsako „Taip", bet patys sau tyliai prideda, „Bet tik tada, kada man patogu, tik tiek, kiek man malonu ir tik tuos, kurie sveiki".

Deja, šitas vedybinių pažadų melas negali neapnuodyti jų vedybų puotos. Vienas kunigas yra pastebėjęs, kad kai vedybiniame gyvenime naudojama gimimo suvaržymo priemonės, toji pora pradeda vienas į kitą žiūrėti ne kaip į gyvenimo draugą, kuris padeda kitam įvykdyti Dievo planus, bet kaip į gyvenimo kolaboratorių, kuris talkininkauja kito sensualumo, egoizmo ir materializmo patenkinimui. Nesistebėtina, kad po keletos metų, kai viens arba kits pasijunta išnaudojamas, toji šeima greit išyra.

Gimimo suvaržymo mentalitetas atneša daug žalos ne tik šeimai, bet ir visai visuomenei. Iširusios šeimos, savimeilūs tėvai, materialistai vaikai, nužudyti kūdikiai ir senstanti visuomenė yra gimimo suvaržymo pasekmės.

Įdomu, kad patriotinis Lietuvos pogrindis yra labai susirūpinęs šia problema. Aušra tiek susirūpinusi gimimo suvaržymo pasekmėm tautai, kad Aušra (Nr. 26) yra daugiau dėmesio pašventus šiam klausimui negu LKBK. Vilniaus lietuviškasis jaunimas Vas. 16-tosios proga ragina: „Stenkimės kurti gausias, gražias, blaivias lietuviškas šeimas — Lietuvos jaunystę!" (Aušra 26-66)

Aušros pastangos rodo rimtos problemos atpažinimą. Vilniaus jaunimas teikia pakartotiną šūkį, kaip šią problemą spręsti. Tačiau gausios šeimos sugrįš į lietuviškąją visuomenę tik tada, kai lietuviai supras ir įsitikins, kad Dievo pašaukimas į šeimyninį gyvenimą yra kartu pašaukimas dosniai priimti tiek vaikų, kiek Dievas siųs. Tada mes pamatysime Lietuvos atgimimą pilna to žodžio prasme.

TIKRA TARYBINĖ MOTERIS

B. JANKAUSKIENĖ

... moteris skalbia, verda šeimynai valgį, prižiūri vaikus, siuva, mezga, lopo, ji valstybei nesukuria materialinių gėrybių. Vadinasi, čia ne darbas, o tarybinės moters laisvalaikis.

TSRS Konstitucijoje, 35-jame straipsnyje rašoma: „Moteris ir vyras TSR Sąjungoje turi lygias teises“. Labai susijaudinusi tariu ačiū partijai ir tarybinei vyriausybei, kad ji mane, paprastą moterį, išlaisvino iš vergijos ir suteikė man lygias teises.

Negalite įsivaizduoti, kaip pagerėjo mūsų gyvenimas, kai moteris tapo lygiateisiu piliečiu...

Aš turiu teisę į darbą ir ja mielai naudojuosi. O kaip gi kitaip?

Aš — mūrininkė. Statau namus. Nešioju plytas... Mano draugės irgi nevengia fizinio darbo. Moterys iš vyrų jau perėmė kastuvą, kirstuvą, kelnę, dar neatgyvenusį karutį.. Jos stato pastatus, asfaltuoja kelius, kloja šaligatvius, nešioja statybines ir nestatybines medžiagas. Ir nieko čia nuostabaus! Juk, ačiū partijai ir tarybinei vyriausybei, moterys turi lygias teises su vyrais. Pagaliau, ištisus šimtmečius dirbę fizinį darbą, vyrai gali ir pailsėti. O kam jiems persistengti, jei moterys turi lygias teises.

Dažnai galvoju, kad namų apyvoka, vaikų auklėjimas ir jų priežiūra — irgi darbas. Atsakingas darbas! Tai tiesioginė moters prievolė ir pareiga. Tačiau tuojau veju lauk iš galvos šį supuvusio kapitalizmo ideologų teiginį. Partija ir tarybinė vyriausybė visa tai neskaito darbu. Tai kas yra darbas Tarybų Sąjungoje?

Darbas — tikslinga, valstybei naudinga žmogaus veikla, reikalaujanti protinių ir fizinių jėgų. Jeigu moteris skalbia, verda šeimynai valgį, prižiūri vaikus, siuva, mezga, lopo, ji valstybei nesukuria materialinių gėrybių. Vadinasi, čia ne darbas, o tarybinės moters laisvalaikis. Jeigu moteris prakaituotus ir pilnus nuovargio šeštadienius bei sekmadienius palieka kolektyviniame darže, čia — jos poilsis. Jeigu moteris, negalėdama sudurt galo su galu, priversta savo sutaupytu laisvalaikiu ir pavogtu miego laiku ką nors už pinigą numegzti, pasiūti arba perrašyti mašinėle, čia skaitoma chaltūra.

Taigi, partijos ir tarybinės vyriausybės manymu, darbas — valstybei atiduotas arba už skatikus parduotas laikas. Aš statau namus. Vadinasi, savo darbu irgi padedu artinti šviesų komunizmo rytojų...

Retkarčiais pagalvoju, kaip tame supuvusiame kapitalo pasaulyje moterys-vergės gyvena? Ir čia pat išlenda kita mintis — o būtų visai neblogai, kad ir pas mus, laisvoje Tarybų žemėje, išlaisvintoms moterims bent mažytę vergovę įvestų: nereikėtų taip sunkiai dirbti...

— Tai dar geriau, — sulemenau.:: — Noriu pagaliau išsiaiškinti, kas per gyvulys esu.

Bet aš šias antitarybines mintis veju laukan. Kad net sapne garsiai neprasitarčiau, kad pašalinė ausis neišgirstų ir nepagalvotų, jog stengiuosi sugriauti tarybinę santvarką. Už tai galiu bematant pakliūti į psichiatrinę ligoninę arba į koncentracijos stovyklą. Ne dėl savęs bijau — dėl vaikų bijau. Jiems būtų visur užkirstas kelias: jie būtų įtraukti į antitarybininkų sąrašą...

Nuo fizinio darbo, tarybinės moters laisvalaikio ir nuo, atsiprašant, poilsio dienų taip pavargau, jog nutariau pasitikrinti sveikatą. Į poliklinika nėjau. Ten žmonių minios. Per visą dieną neprieisi prie gydytojo. O kad ir sulauksi savo eilės, naudos maža. Prirašys kokių nors tablečių, kurių mūsiškėse vaistinėse vis vien negausi, o specpoliklinikomis, specvaistinėmis, specreceptais ir specaptarnavimu gali naudotis tik tarybiniai ponai. Tfu, kad tave kur... Atsiprašau, ne ponai, o liaudies tarnai...

Dar blogiau, sulaukus eilės, patekti pas rusę gydytoją. Ji tave aprėks, iškolios, kad, sveika būdama, duris varstai, brangų laiką gaišini. Išdės į šuns dienas ne tik mane, bet ir visus tėvynainius, kuriuos, esą gaila, Stalinas nesuspėjęs į negyvenamas žemes išbugdyti... Nutariau verčiau nueiti privačiai pas gerą specialistą į namus.

Pasiėmiau sutaupytus penkiasdešimt rublių ir einu ieškoti nurodyto profesoriaus. Susiradau. Atidaro duris apkūnus žmogelis. Pasisakau, ko noriu. O jis man:

— Medicinos daktaras gyvena trečiame aukšte. Aš — gyvulių daktaras. Veterinorius.

— Tai dar geriau, — sulemenau. — Noriu pagaliau išsiaiškinti, kas per gyvulys esu.

Veterinorius išvertė akis. Žiūri į mane, kaip į vieno šulo galvoje netekusią. Atatupstas atatupstas... Aš paskui jį. Ir priverčiu žmogelį išklausyti mane. Imu pasakoti:

— Į darbą ir iš darbo bėgu skubu, iškišusi liežuvį, kaip šuo. Visą dieną dirbu plušu kaip arklys. Po darbo pakniopstom į parduotuvę šio to nusipirkti. Žmonių daug. Per skubotumą užlendu kam nors už akių ir tuojau pat mane tarsi šaltu vandeniu nulieja: „Ko čia lendi, kaip kiaulė? Neiškentusi piktai ir aš ką nors atšaunu. O man: „Neambrink kaip kalė“. Apsikarsčiusi tašėmis, krepšeliais, pagaliau išsmunku iš parduotuvės ir viską velku kaip mulas namo. Namuose, ruošdama pietus, sukuosi kaip žebenkštis. Pareina vyras. Susiraukęs. Piktai dėbteli: „Tai ką tu, karve, veikei, kad pietūs neparuošti?“ Nenorėdama barnių, tyliu, kaip liežuvio neturinti žuvis. Po pietų vyras užverčia kinkas ant sofos ir skaito laikraščius, į televizorių akis įsmeigia. Arba pas draugus išmauna. Aš lyginu baltinius. Paskui kambarius išluok, dulkes visur nuvalyk. Čia šį tą pasiūk, čia prisiūk. Lapatai ir lapatai. Vakare parsivelka vyras. Krenta į lovą. O aš vis dar namų apyvokos neužbaigusi. Jis ir sako: „Katyte, ateik pas mane...“ Aš tyliu kaip avelė ir einu pas jį. Taigi pasakykite jūs man, keturkojų specialiste, koks aš iš tikrųjų gyvulys?

Jis pasižiūrėjo į mane su gailesčiu akyse ir liūdnai sako:

— Jūs esate tikra tarybinė moteris.

Išėjusi į gatvę, sustoju ir susimąstau. Kur dabar eiti? Kas man, laimingos tarybinės šalies moteriai, išvaduotai iš vergovės ir priespaudos, turinčiai lygias teises su vyrais, galėtų kuo nors padėti arba bent patarti?...

Jis pasižiūrėjo į mane su gailesčiu akyse ir liūdnai sako:
— Jūs esate tiktra tarybinė moteris.

Labai nedidelis skaičius lietuvių inteligentų išvengė, šito valymo praėjus frontui. Tai likimas, kuris buvo skirtas ir dabartinei 1944 m. lietuvių išeivijai ir kurią apsaugojo Aukščiausiojo ranka.

KAI KURIOS NUOMONĖS IR KAI KURIE POŽIŪRIAI DABARTINĖJE LIETUVOJE APIE LIETUVIŲ IŠEIVIJĄ, YPAČ JAV

Dešimtys tūkstančių lietuvių, kurie pasitraukė iš Lietuvos artėjant raudonai armijai 1944-1945 metais, tėvynėje pasilikusiems visada buvo suprantami, kaip geriausioji mūsų tautos dalis, kaip inteligentija, Lietuvos elitas. Daug kas galvojo, kad galbūt taip Aukščiausiojo lemta papildyti mūsų ankstesniąją emigraciją, kurios dauguma buvo paprasti kaimo žmonės, darbininkai, suteikiant jai didesnę vertę ir svorį svetimtaučių tarpe. Mūsų išeivija, lietuvių tautos dalis, išliko laisva, nepavergta ir tik į ją visados būdavo dedama vilčių dėl mūsų tautos šviesesnės ateities. Į lietuvius išeivius Lietuvoje nežiūrima kaip į dezertyrus ar bailius, pabėgusius iš savo žemės anomis kritiškomis ir pilnomis nežinios 1944 metų dienomis. Lietuvoje pasilikusieji, ypač inteligentai, išgyveno didelę tragediją. 1944-1945 m. judant frontui Lietuvos teritorija į vakarus, už fronto linijos žygiavo valstybinė TSRS siena — pasieniečių ir spec. NKVD daliniai ir pulkai. Pirmiausia, ką jie rinko, tai buvo gyventojų albumai: domino juos nuotraukos, kuriose buvo grupės studentų, baigusių aukštuosius mokslus, universitetą ir nuotraukos asmenų su uniformomis, ypač karišKomis ar kitų organizacijų rūbais. Kaip taisyklė — daugumas pasilikusių lietuvių su aukštuoju mokslu ir išsilavinimu buvo tuojau suimama ir kišama į kalėjimus, o dalis net ir vietoj šaudoma. Visiems dažniausiai buvo prikergiamas šnipinėjimas vokiečių naudai. Faktiškai gi veikė slapta instrukcija — naikinti antibolševikiškai nusiteikusius ir išauklėtus lietuviškus buržuazinius elementus! Labai nedidelis skaičius lietuvių inteligentų išvengė šito valymo praėjus frontui. Tai likimas, kuris buvo skirtas ir dabartinei 1944 m. lietuvių išeivijai ir kurią apsaugojo Aukščiausiojo ranka.

Po antrojo Pasaulinio karo 1945 metais, kai nusileido geležinė uždanga tarp rytų ir vakarų, su didžiausiu smalsumu buvo gaudoma kiekviena informacija apie pasitraukusius brolius ir seseris lietuvius. Deja, informacijos beveik jokios! Pasirodo Bimba, „pažangiųjų“ lietuvių veikėjas, bet iš jo nieko neišpeši, kas ten anoje pusėje. Beveik nieko nežinoma apie DP stovyklas Vakarų Vokietijoje. Asmenys, užsirašę grįžti į Lietuvą, beveik visi buvo vežami į Sibirą, į koncentracijos stovyklas. Traukiniai net nesustodavo Vilniuje; jie ir nusiveždavo paskutines naujienas. Tik keli grįžę kaliniai nuo Uralo pasakojo, kad yra vakaruose kažkokios DP stovyklos, kad ten lietuvių daug susibūrę. Tuo metu Lietuvoje vyko partizaninis karas, buvo neramu. Atrodė, kad štai jau tuoj ateis per laukus Trumanas, ir bus pasakyta bolševikams išsinešdinti. Pirmieji atominių bombų sprogimai teikė daug vilčių; partizanų platinami lapeliai ir laikraštėliai buvo pilni optimizmo, kaip ir Churchillio kalba Fultone. Dažnai buvo girdimos lietuvių kalba radijo laidos iš Vakarų Europos, pagrindinė tema: „Laukite, kovokite toliau, greit bus išvadavimas!“ Prisimenama, kaip generolas Plechavičius sakėsi: „Duodu iš savo barzdos išrauti plaukų, jei greit nekalbėsiu Karo muziejaus sodelyje!“ Radijas skelbė: „Laukite Kalėdų“, po Kalėdų: „Laukite Velykų“ ir t.t. Susidarė vaizdas, kad ten išeivijoje, vakaruose, rimtai kažkas daroma. Ir mūsų atviraširdžiai kaimo vaikinai partizanų būriuose vis dar tikėjo, daug jų sukandę dantis, srūdami krauju, taip ir mirė žvelgdami į vakarus, su laisvės viltimi. Tas laikotarpis pilnas kartaus nusivylimo ir neištesėtų pažadų vienok pilnai nepajėgė palaužti didelio pasitikėjimo vakarais, ypač ištrūkusiais laisvaisiais mūsų broliais, nes jie tam tikslui ir pasitraukė, kad tęstų kovą, kad mums padėtų grąžinti laisvę kraštui. Pokario laikotarpiu nepasiekdavo Lietuvos naujausi mūsų pasitraukusių poetų eilėraščiai ar rašytojų veikalai. Iš Vakarų Vokietijos parvežtos knygos buvo laikomos

Prisimenama, kaip generolas Plechavičius sakėsi: „Duodu iš savo barzdos išrauti plaukų, jei greit nekalbėsiu Karo muziejaus sodelyje!“ Radijas skelbė: „Laukite Kalėdų“, po Kalėdų „Laukite Velykų“ ir t.t. ... Atrodė, kad štai jau tuoj ateis per laukus Trumanas, ir bus pasakyta bolševikams išsinešdinti.

specfonduose ir tebuvo prieinamos Cvirkai, Venclovai, Paleckiui, Tilvyčiui ar kitiems Lietuvos komunistų partijos išrinktiesiems. Vis dėl to pavieniai eilėraščiai mėgiamų poetų kaip pvz. Brazdžionio, Bradūno būdavo išmokstami atmintinai ypač Vilniaus pedagoginio instituto studentų tarpe. Kaliniai yra girdėję Sibiro koncentracijos stovyklose deklamuotus Bradūno eilėraščius, kaip „Tremtinio sapnas“ ir kitus, o taip pat Brazdžionio eilėraščius, parašytus išeivijoje ir anksčiau.

Amerikos lietuvių teikiama pagalba Lietuvai maisto siuntiniais, vaistų paketais per tarptautinį Raudonąjį Kryžių (turime galvoje antrojo Pasaulinio karo metu ir po jo) beveik Lietuvos nepasiekdavo. Nebuvo girdėti, kad kas būtų gavęs. Išsidalindavo tuos siuntinius jau Maskvoje, o Lietuvos respublikos ribose likučius — NKVD ar respublikos aukštieji pareigūnai, komunistai ar „skrebai“, tik ne tikrai kenčiantys vargą ir skurdą tautiečiai. Tame laikotarpyje nusileidusi geležinė uždanga neleido jokios nuomonės susidaryti apie išeiviją, jos veiklą, nes nebuvo ir jokios informacijos, viskas tik nuotrupos. Tie, kurie sugrįžo iš Vakarų, sėdėjo Sibiro priverčiamojo darbo stovyklose ir, užsilipę ant narų (lagerio gultai), pasakodavo savo įspūdžius tokio pat likimo draugams — kaliniams. Pokario metais tebuvo tik vienapusiškas judėjimas — judėjimas į lagerius — vienos krypties eismas!

Oficiali komunistinės ideologijos suformuota ir propaguojama pažiūra apie lietuvių išeiviją maždaug taip atrodo: „Daugumas pasitraukusių, išbėgusių iš Lietuvos yra tautos išdavikai, buržuaziniai nacionalistai, vokiškų fašistų okupantų kaloborantai ir bičiuliai, stambūs buožės, kunigai, dvarininkai, policininkai, viršaičiai, karininkai — pabėgę nuo liaudies kerštо — tai tautos atplaišos, susibankrutavę tautininkai ir kitokie liaudies kraujo siurbėlės!“ Ir tik pabaigoje paprastai pastebima: „Žinoma, tarp jų išbėgo ir neblogų, gerų žmonių, sukvailintų vokiškos ir buržuazinės propagandos, kurie širdyje vis dėl to išliko dori lietuviai, kuriems iš tikrųjų reikia padėti sugrįžti į gimtąjį kraštą“. Jiems specialiai ir įkuriamas specialus laikraštis „Gimtasis kraštas“. „Lietuvių išeivijos kultūrinė veikla, girdi, gęsta pamažu, jų vaikai jau kalba tik angliškai, nebesupranta lietuviškai. Lietuviškumas žlunga svetimame krašte, žlunga gabiausi rašytojai, sunyksta poetai, žurnalistai ir menininkai, gal tik vienas kitas inžinierius prasimuša. Visi Lietuvos „vaduotojai“ pešasi prie aukų lovio. Nusibodusi iki gyvo kaulo Lietuvos išlaisvinimo manija! Kiekvienas stengiasi kuo daugiau pasiglemžti sau dolerių. Štai dėl ko vis mažiau aukoja lietuviai toms organizacijoms, Vlikui, Balfui, Altui, Lietuvių Bendruomenei ir kitoms. Balfas ir Vlikas tai imperialistų šnipų ir žvalgybos lizdai, tarnaujantys centrinei žvalgybos valdybai. Per ekskursijų biurus ir pavienius turistus jie skverbiasi į Lietuvos TSR! Atsargiai Balfas!“ Maždaug tokia tvarka ir tokias mintis perša „Tiesa“, oficialus LTSR komunistų partijos laikraštukas, kainuojąs tik 2 kapeikas; ypač daug nusipelnęs ir tame reikale gerokai „pasikaustęs“ yra „Tiesos“ specialus korespondentas Miniotas, kuris sugeba suorganizuoti ištisas straipsnių serijas. Remdamasis marksizmu-leninizmu, o konkrečiai KGB pagalba, asmenis, gaunančius iš Amerikos siuntinius, apšmeižia „Tiesoje“ ir dažnai priverčia šantažo būdu tiesiog atsisakyti siunčiamų iš Amerikos siuntinių arba liepia paskelbti „Tiesoje“ atvirą laišką, liaupsinantį tarybinę tėvynę!

Jeigu žvilgterėsim į tarybinių inteligentų grupę, tai joje galima užčiuopti maždaug tokias standartines

Su įtarimu žiūri į užsienietį, ypač į amerikietį. Pagrindinė priežastis yra jų pasaulėžiūra, kuri dažniausiai yra materialistiška, o jai būdingas bruožas — ateizmas.

Tas laikotarpis pilnas kartaus nusivylimo ir neištesėtų pažadų vienok nepajėgė palaužti didelio pasitikėjimo vakarais, ypač ištrūkusiais laisvaisiais mūsų broliais...

pažiūras apie lietuvių išeivija, apie Amerikos lietuvius. Ši grupė, kuri dėl savo karjeros ir visuomenės padėties nešioja „kaukę" — širdyje gal visai ir nepritaria tam, ką daro ir šneka, bet vaizduoja save nepriekaištingais tarybiniais inteligentais. Jie paprastai nelabai domisi išeivija, žiūri daugiau savo „kiemo" reikalų. Su nepasitikėjimu ir įtarimu žiūri į užsienietį, ypač į amerikietį. Pagrindinė to priežastis matyt yra ilgų tarybinių metų propagandos ir jos tikrovės — pasaulėžiūra, kuri dažniausiai yra materialistiška, o jai būdingas bruožas — ateizmas. Todėl ir yra tokia dalis inteligentijos Lietuvoje, kuri save skaito pažangiais mokslininkais, ateistais, turinčiais pažangią materialistinę pasaulėžiūrą. Tokių yra akademikų, mokslininkų, docentų, profesorių, dėstytojų, pedagogų, daktarų ir felčerių, kurie apie save turi labai gerą nuomonę, pamatę užsienietį lietuvį, ypač tikintį, savo širdyje, o dažnai ir viešai mandagiai pasišaipo, kaip iš asmens, nenusikračiusio religinių prietarų, vis dar teesančio klerikalizmo voratinkliuose, atgyveną iš tipiško kapitalistinio pasaulio. Tokie paprastai nedaug žino apie dvokia, tinka tik muziejuosna, senukai! Ateis jaunesnė lietuvių karta, su ja bus tvarka geresnė, santykiai bus normalesni.

Gana populiari Lietuvoje yra dar tokių žmonių grupė, kuri galima būt pavadinti pragmatistais. Jų pažiūros apie išeiviją suformuotos grynai iš praktiškos pusės. Jie laukia užsienio lietuvių, bet daugiau laukia turtingų dėdžių ir tetų, kurie dolerinėje krautuvėje perka jiems brangias dovanas: automobilius, kilimus, magnetofonus ir kt. Juos truputį džiugina lietuviai iš užsienio, iš Amerikos, bet labiau jie džiaugiasi tų lietuvių nupirktais ir dovanotasi „Fiatais", motociklais, užpirktais kooperatiniais butais. Jie galvoja, kad amerikietis nežino, kur dėti dolerius, kad doleriai ant medžių auga. Jie laukia iš Amerikos ne laiškų, bet džinsų.

Vis dėl to daugiausia Lietuvoje pasitaikanti ir vyraujanti nuomonė apie lietuvių išeiviją, galima būtų taip nusakyti: Daugelis žiūri į išeiviją kaip į laisvus žmones, iš laisvo pasaulio, iš Laisvės! Jiems didžiulė šventė priimti tokius svečius, pabūti su jais, išgirsti ką

Jiem didžiulė šventė priimti tokius svečius, ... išgirsti ką nors naujo apie tą laisvą pasaulį, kur žmonės laisvai gyvena, be baimės...

lietuvių išeivijos mokslinius simpoziumus, suvažiavimus ir veiklą, aplamai apie lietuvių išeivių mokslininkų darbus. Tokiems išvadavimo klausimas esąs juokingas. Išeivijos lietuvius vadina „vaduotojais", kurie pučia muilo burbulus, o kai jie sprogsta, tai patys save apsitaško. Šios kategorijos ir šių pažiūrų žmonės dažniausiai vengia iš vis susirašinėti su Amerika, jos lietuviais, vengia iš viso turėti reikalų su užsieniu! Jie yra įsimylėję į savo šiltas „kėdes", kurias užima komunistinėje hierarchijoje; tai daugiausia partiniai karjeristai, komunistinės religijos ir partijos padlaižūnai, įvairūs direktoriai, kolūkių pirmininkai, ideologinio fronto darbuotojai, dalis rašytojų, menininkų, poetų, ministerijų specialistų ir kitokių viršininkų. Jie dažnai aiškina, kad išeivija tai atskalūnai, dirba dėdei „Samui", „O mes", girdi, „esam savo žemės ir savo krašto patriotai!" Jie stiprina Ameriką, — o mes Tarybų Lietuvą. Vienintelis tikras Lietuvos kelias esąs tarybinis kelias. Be Lietuvos TSR žus visi išeivijos poetai, užtrokš rašytojai, menininkai, ištirps svetimoje jūroje — nėra ko jų gailėti! Tegu jie laukia „laisvės traukinio", kaip caro laikų emigrantai Anglijoje caro, — dar šimtą metų — nesulauks! Iš vis tie amerikiečiai lietuviai — tautos atplaišos — naftalinu nors nauja apie tą laisvą pasaulį, kur žmonės laisvai kvėpuoja ir laisvai gyvena, be baimės, be registracijų, be pasų ir be prirašymo. Kur paprasčiausioje maisto parduotuvėj šunims ir katėms daugiau ir įvairesnių maisto produktų išdėstyta, negu centriniame Vilniaus gastronome žmonėms — tarybiniams piliečiams! Jie, šitie mūsų tautiečiai, broliai lietuviai viską atiduos svečiui amerikiečiui. Mes darbą, mes viską, jį vaišins, vedžios ir vežios tris dienas, o paskui, gal visą mėnesį diržu susiveržę, suspaudę rankoje rublį pusbadžiu gyvens! Tai didelė dauguma mūsų brolių, kurie kažkaip instinktyviai jaučia didelę meilę ir pagarbą išeivijai, gal jau vien dėl to, kad jie iš kito pasaulio, iš kito gyvenimo, iš Laisvės! Jų prisirišimas prie amerikiečio svečio — begalinis. Po penkių dienų vaišių nuo vieno stalo prie kito, kuriuos jie vis dėl to sugeba apkrauti defecitiniais valgiais ir kepsniais, nežiūrint blogos maisto padėties visoje TSRS, jie skiriasi su savo giminėmis ar artimaisiais amerikiečiais ir jų akyse atsisveikinimo momentu — spindi kristalinės ašaros: „Jūs ir vėl išvažiuojat, o mes tai paliekam!..." Jie visi važiuotų, jeigu tik kas leistų!

Daugelio lietuvių nuomone sunku yra pervertinti „Amerikos balso" laidų reikšmę Lietuvai. Tai beveik

Rieda per skruostus mūsų lietuvių, užjūrio svečių ašaros Vilniuje, Vingio parko estradoj, kai išeina ansambliai, šokių grupės... bet skausmingajam mūsų tautos pokario metų spektakliui niekas nelieja ašarų...

vienintelis ir savas visai Lietuvai prieinamas žinių šaltinis apie pasaulio įvykius ir padėtį pačioje Lietuvoje, apie reikšmingus mūsų tautai praeities ir dabarties momentus. Klausytojų daug ir jų vis daugėja! Lietuvoje manoma, kad tai didelis lietuvių išeivijos nuopelnas. Kartais tik pasigendama tose laidose atviresnio Tarybų Sąjungos praeities ir dabarties iškraipytų faktų demaskavimo, faktų, kurie buvo nuslėpti, deformuoti ar desinformuoti galingos Tarybų Sąjungos propagandos mašinos. Norėtųsi išgirsti apie masinius TSRS tautų kapinynus, pataisos darbų stovyklas — konclagerius, trėmimus, badą ir revoliucijos terorą skaičiais! Apie cinišką Lietuvos prijungimą prie TSRS! Dar ir dar apie Ribbentropo sutartį, apie tuos septynius miljonus aukso markių! Užtenka vynioti viską į vatą ir perdavinėti į Lietuvą tik pataikaujančią komunizmui informaciją! Atrodo daugiau galėtų būti kalbama apie Katyną, Vorkutą, Norilską, Kolymą, Intą, Uchtą ir kitas kančių vietas visų tautų, visų luomų ir rasių žmonių, kur žmonijos istorija vis dar bijosi atvirai ir tiesiai žvilgterėti. Čia silpniausia vieta — Achilo kulnas — melu apgaubtoje Tarybų valstybės tvirtovėje! Tai komunizmo gėda ir jo siaubas ir tikrasis kruvinas veidas! Nuplšėti nuo tos „modernios", „šiuolaikinės" valstybės veido rūpestingai KGB saugomą kaukę — šydą! Melas labiausiai bijo tiesos! Čia nėra detantės, nėra taikos ir paliaubų!

Lietuvoje kalbama, kad jeigu išeivijos lietuviai turistai Vilniuje penkių dienų ekskursijos metu dar vis neišsiblaivę nuo vaišių stalo žvelgi į baltuojančius daugiaaukščių namų siluetus Karoliniškių, Lazdynų ar Žirmūnų link prisimintų beveik milijoną lietuviškų tragedijų svetimuose kraštuose, lietuvių vyrų ir moterų kaukoles Vorkutoje, Kalmerju, Norylske, Kalymoj, — pamatytų lavonus su prišalusiais galvos plaukais prie „zemliankos" lubų. Lenos upės žiotyse, arba pamatytų kaip filme mūsų lietuves inteligentes prie tų pačių upės krantų gimdančias savo vaikus, o paskui Sibiro žvarbaus vėjo perpučiamoj palapinėj aplink savo juosmenį apsivyniojusias kūdikių vystyklus, kad jie išdžiūtų, o paskui ir kūdikių ir moterų skeletus — lavonus, kad nors trumpam išvystų tūkstančius mūsų lietuvių jaunuolių ir merginų su skarmaluota „fafaikėm" ir „buślatais", sužymėtų kaip gyvuliai numeriais ant nugarų ir šlaunų, įdubusiom akim, pajuodusiais skruostais, su bado šmėkla klajojančiais Kazachstano stepėse ar Altajuje; į kraujo klanus ir latakus prie tėviškės sodybų Suvalkijoje, Žemaitijoje, Aukštaitijoje 1944-1949 metais ir vėliau; tūkstančius vos kvėpuojančių, orą gaudančių, sugrįžusių iš Sibiro ir dabar dar varginamų baisios astmos ir kosulio po Intos ir Uchtos kasyklų pragaro tautiečių, tautiečių, kuriems ir dabar dar iššokę randai ir žymės nuo sulaužytų kaulų, nuo kankinimų ir tardymų, bebūnant „broliškoj" TSRS tautų šeimoje, nebe daug atsirastų entuziastų iš užjūrio turistų lietuvių tarp šaukti valio šitam reginiui. O juk tai buvo! Viskas tai gyva, tai tiesa, tai mūsų tautos kūno žaizdos ir randai! Tegu tik valandėlei pakyla stipriai KGB saugoma tikroji mūsų tautos praeities istorijos uždanga! Tik valandėlei!...

Rieda per skruostus mūsų lietuvių, užjūrio svečių ašaros Vilniuje, Vingio parko estradoj, kai išeina mūsų tautos lietuviški chorai ir ansambliai, šokių grupės, — kai skamba lietuviškos dainos ir muzika! Ir nebelieka vietos tada mūsų praeičiai. Skausmingajam mūšų tautos pokario metų spektakliui niekas nelieja ašarų, negirdėt ir aplodismentų...

Ir palieka užmiršti mūsų partizanų kapai ir gauburėliai Lietuvos pamiškėse ir gojuose, nesuskaičiuojami kapinynai Sibiro taigose, jau lyg nudžiūvo ašaros mūsų veiduose, širdyje kruvinos žaizdos lyg nebeskauda, o mirusiųjų ir kritusiųjų nebe taip pasigendame išlikusių gyvųjų giminių tarpe. Apie juos nekalbama ir neužsimenama prie „Bankuchenais" („Raguočiais") nukrauto stalo Vilniaus restorane, ar kokio nors daktaro bute Žirmūnuose!..

Lietuvių išeivijos veikla Lietuvą, ypač pogrindinę ir ieškančią kelių į laisvę, tedomina ir ji yra suprantama tik tiek, kiek tai liečia lietuvių kovą dėl savarankiškos nepriklausmos valstybės atkūrimo. Žinoma, įdomu Lietuvoje ir išeivijos lietuvybės išlaikymo klausimai bei problemas, bet visa tai yra antrame plane. Lietuvių išeivija yra lietuvių tautos kamieno dalis, tas kamienas Lietuvoje, o kitur pasaulyje lietuviai jo šakos, visų bendra kalba — lietuvių, visus turi jungti vienas tikslas — savarankiškos nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymas ir galo padarymas sovietiniam Lietuvių tautos genocidui!

B. G.

Lietuvių išeivija yra lietuvių tautos kamieno dalis... Visus turi jungti vienas tikslas — nepriklausomos Lietuvos atstatymas...

EGZISTENCINĖ MOTERYSTĖ — 1981

VIRGILIJUS A. KAULIUS

„Moteris nėra sutverta būti tiktai aistros ir geidulių partnerė! Moterų paskirtis gyvenime yra būti motinomis, ir tai reiškia būti moralės, muzikos, religijos ir kultūros globėjomis. Todėl, atrodo, ir Aukščiausias jas pakankamai apdovanojo erotiniais jausmais ieškant vyro, bet didžiausias troškimas yra rūpestis ir ‚šeimos lizdo kūrimu' ".

George W. Crane
Catholic Qoute

Ar jūs tikite tam viskam, ar kitaip galvojate, aš tikiu, kad tai mėgina išaiškinti neišaiškinamą terminą — motinystė.

Kadangi egzistencilizmas yra pirmas griežtesnis mėginimas Vakarų istorijoje tyrinėti neracionalinius, nežinomus reiškinius žmogaus gyvenimo pasauly. O tai yra didelis įnašas racionaliame žmogaus savo pažinime.

Pavyzdžiui, Sartre, vienas egzistencialistų, įnešė naują pagerinimą, apsvarstant dar nežinomus pergyvenimus žmoguje. Jis įrodė žmonijai, kad daugumas žmogaus pergyvenimų dar nėra ir nebus visiškai išaiškinami, todėl vietoj aiškinti, kas yra žinoma, jis siūlo apsvarstyti, kas nežinoma. Sartre pasakytų, kad aš pažįstu pats save — kas nesu. Išvadoj motina yra ta, kuri *nėra* bejausmė, nėra žiauri ir nėra savanaudiška, auklėdama savo vaikus. Pagvildenkime istorinį vyro ir moters elgesį. Kodėl, paklauskime, *moteris* visada gyvenime palieka vaikų gynėja? Kodėl daugiausia jos niekada neapleidžia vaikų? Šitos ypatybės yra daugiausia skiriamos *tik moterims,* o ne vyrams. Priešingai — vyrą galime charakterizuoti, kad jis mato žmonoje *moteriškumą, bet ne motiniškumą.* Šituo nenoriu nužeminti tėviškumo, bet egzistencijos ribose, manau sutiksite su bendromis išvadomis.

Mes dabar pergyvename įspūdingą istorijos laikotarpį, būtent moters su vyru sulyginimą po „Moters išlaisvinimo" priedanga. Ryšium su tuo dabar ir moksliškai įrodinėjama, kad vyras *nėra* gimęs būti pranašesniu už moterį. O kad vyras yra pranašesnis sutvėrimas, tokia galvosena jau seniai mirusi.

Daktaras Robert Martin, Londono Zoologijos sąjungos vyriausias tyrinėtojas, sako, kad mintys ir tikėjimas į vyro dominaciją atsirado iš vyro nepajėgumo savęs objektyviai pažinti. Tas naujas mokslininkas (Dr. Martin), rašydamas Britų žurnale *New Scientist,* tęsia, kad vyras *nėra* gimęs moters dominavimui. Išvada, vyro pranašumas buvo iškeltas daugiausia todėl, kad vyrai turėjo rūpintis šeimos išlaikymu, išvystė fizinį stiprumą, sunkiai dirbdami, sukūrė ekonominę bei finansinę savisaugą.

Tai klaidingas vyro iškėlimo pagrindas. Modernūs

vyrai turėtų mokėti mažiausiai dviejų sekretorių algas, jeigu norėtų atstoti vienos motinos ekonominę vertę.

Dar *griežtesni* yra kito tyrinėtojo išvedžiojimai.

Moterys yra „biologiniai daug ištvermingesnės" negu vyrai. Ms. Deborah L. Wingard, epidemiologijos profesorė San Diego Medicinos mokykloje, Californijos universitete, savo Ph. D. tyrinėjimų raštuose nustato, kad moterys gyvena ilgiau negu vyrai todėl, kad jos biologiniai yra ištvermingesnės, o ne todėl, kad vyrų darba yra daugiau reikalaujantys. Jungtinėse Amerikos Valstybėse statistika tvirtina, kad vyrai gyvena 69 metus, palyginus su moterų 77 (septyniasdešimt septyniais). Ji taip pat pažymi, „kad moterų *mirtingumas* beveik visuose kraštuose kiekviename žmogaus amžiuje, ir daugumui mirties priežasčių yra žymiai mažesnis". „Net ir kūdikių mirtingumas pirmuose naujagimio metuose 30% yra didesnis tarp berniukų, negu mergaičių".

Todėl šiais laikais turime duoti daug užsitarnauto įvertinimo moterims ir tuo pačiu motinystei. Vis dėlto tiktai *du* priešingos lyties žmonės gali sukurti naują žmogystę. Nei vyras, nei moteris neatsiranda šiame pasaulyje savarankiškai. Tai įrodo abiejų reikalingumą ir lygybę. Kitu atveju, net ir šiame įvairiausių išradimų amžiuje dar be biologinės moters būties vyrai nepagimdė kūdikių.

Taip pat noriu išreikšti labai įdomų faktą, neseniai iškeltą Vakarų Vokietijoje. Viena manadžerijos konsultacijos firma darė ilgus tyrinėjimus, norėdama surasti sėkmingų aukštų pareigūnų pasisekimo priežastis. Tyrinėjimo buvo nustatyta, kad sėkmingiausi yra tie biznio vadovai, kurie, išvažiuodami į darbą, pabučiuoja žmoną. Pastebėkime šio veiksmo reikšmę. Pirmiausia, kad jie turi laimingą *vedybinį* gyvenimą (pabrėžiu vedę, o ne susidėję). Antra, kadangi gerbia savo žmoną, tuo pačiu turi pusiausvyros išlaikymą *ir namuose ir darbe* bei pagarbą bendradarbiams. Pilnai išsireiškiant, žmogus negali būti blogas vienoje vietoje ir geras kitoje. Elgesys per ilgesnį laiką parodo, kas žmoguje pirmauja. Čia man laikas neleidžia šią temą toliau nagrinėti.

Vienok noriu pažymėti, kad vedybiniame gyvenime *turi* būti gerai pagrįstų ginčų. Dr. Taylor Segrave, psichiatrijos profesoriaus asistentas Chicagos universitete ir Seksualumo ir Moterystės klinikos terapijos direktorius, tvirtina, kad „kuo du žmonės daugiau artėja prie vienas kito, tuo daugiau atsiranda konflikto ir ginčo ir jie turi daugiau prasmės išsiaiškinti". Išspręsdami savo nesusipratimus, tuo pačiu neišlies savo tulžies ant vaikų ar bendradarbių...

Taigi iš įvairių pareiškimų matome mūsų *didėjantį* motinystės supratimą. Aš tikiu, kad mes to pilnai niekada nesuprasime ir neįvertinsime.

Tuo pačiu noriu pridėti ypatingus reikalavimus, uždėtus lietuvei motinai, taip pat kaip ir kitų tautinių mažumų motinoms. Lietuvoje likusios motinos turi labai didelius sunkumus išauginti gerus vaikus ateistinio komunizmo ir nutautinti bei surusinti užsimojusios valdžios aplinkoje. Vakaruose gyvenančioms lietuvėms motinoms yra daug lengviau, nes jos tiktai turi rūpintis šeimos gerove, jos aprūpinimu ar priemonių suradimu, kaip perduoti tautines tradicijas ir gimtąją motinos lietuvių kalbą vaikams. Religinis vaikų auklėjimas Vakarų pasauly yra lengvai praktikuojamas, bet gal todėl dažnai apleistas. Ir užtai, kad lietuvė motina turi tas ypatingas gyvenimo uždėtas pareigas, jai turime išreikšti ypatingą pagarbą, bet tiktai tiek, kiek ji nusipelnė ir įstengė savo užduotį išpildyti.

Kitas egzistencialistas Nietzsche motinai pasakytų: *„Tapk tuo, kas esi"*. Motina, tu egzistencijoj lieki *savo* pasirinkimų produktu! Tęsk ir toliau tau gyvenimo skirtus apsisprendimus, niekada tikrai nežinodama, ar padarei gerą ar blogą pasirinkimą. *Kurk savo* asmenišką ir savo aplinkos istoriją, nes tu, motina, *turi daug* įtakos. Kultyvuok ir siek pagerinti tau Dievo duotus talentus, bet neieškok ir neįsivaizduok tų, kurių neturi. Ir niekad savo asmenybės nelygink su savo vyru.

Motinos,
Jūs neturite laisvos valios, *kad* čia esate;
Jūs neturite laisvos valios, *kuo* čia esate;
Bet Jūs turite laisvą valią pasirinkime, *kas* esate!

Kitas didelis egzistencialistas Kierkegaard išreikštu motinos asmeninį gyvenimo bendradarbiavimą, tinkanti tik jai — motinai. Jos vaidmuo savo vaikų gyvenime nesibaigia su vaikų šeimos sukūrimu ar vaikams pradedant savo gyvenimo kelią. *Tikros* motinos *meilė* vaikams niekada nesibaigia. Tai liudija Švč. Marijos meilė savo Sūnui, arba iš kitos pusės — nusikaltėlio kriminalisto motina nesustos vaiko mylėjusi, nors ir visas pasaulis jo (ar jos) išsižadėtų.

Motinos vaidmuo šeimoje yra ypatingai reikšmingas ir apkrautas *dvigubom* pareigom, nes ji turi būti gera ir vaikus suprantanti *motina* bei vyru besirūpinanti *žmona*. Kad ta padėtis yra lengva, niekas dar iki šiol netvirtino. Motina ir žmona turi būti savęs išsižadanti ir pasiaukojusi, tačiau ir ji turi pasilikti sava asmenybe. Ji turi išmokti problemas spręsti, bet nenešti; turi išmokti suprasti gyvenimo pasikeitimus šeimoje ir savyje tiktai su Dievo pagalba ir nuoširdžiu ryžtu tą gali įgyvendintl.

Mes dabar pergyvename įspūdingą istorijos laikotarpį, būtent moters su vyru sulyginimą po „Moters išlaisvinimo" priedanga. Ryšium su tuo dabar ir moksliškai įrodinėjimą, kad vyras nėra gimęs būti pranašesniu už moterį. O kad vyras yra pranašesnis sutvėrimas, tokia galvosena jau seniai mirusi.

VAIZDUOJAMAS MENAS RELIGIJOJE

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

Ryšium su dailininko Juozo Sodaičio mitologinių įvaizdžių paroda pasvarstykime klausimą, kokia yra mitologinių įvaizdžių vertė religijos istorijos požiūriu.

Pirmiausiai pasisavinkime pažiūrą, kad visoks žmogus, taigi ir bet kurios pirminės kultūros žmogus, jautė, kad jis turi kažkokį neaptariamą ryšį su kitu, ne šiuo pasauliu. (Pal. Christopher Dawson, *Progress and Religion,* 1938 m., 102 psl.). Tą savo išgyvenimą jis reiškė įvairiais būdais: mitologiniu pasakojimu tikybine formule ar įvairiais vaizdavimais. Religiniai vaizdavimai, vieni daugiau, kiti mažiau, vaizduojamiems objektams pridėdavo ką nors, kas viršijo jų prigimtį. Jei tai buvo gyvulys, jam pridėdavo žmogaus veidą; jei tai buvo žmogus, jam suteikdavo kurio nors gyvulio bruožų, pvz. sparnus.

Gyvulys ar paukštis pirminių kultūrų žmogui buvo viena iš labiausiai jam prieinamų priemonių pavaizduoti kažką išeinančio anapus tiesioginiu galvojimu suprantamų gyvenimo faktų.

Tos pirminės kultūros, kurios buvo išlaikiusios visagalio ir pasaulį iš nieko kuriančio Dievo sąmonę, turėjo sunkumą suderinti ir išreikšti Dievuje du jo priešingus bruožus: iš vienos pusės jo gerumą ir iš kitos pusės tam tikrą nesiskaitymą su žmogumi, einantį iki įvairių žmogaus nelaimių ir jo mirties. Ši

Juozo Sodaičio meno paroda įvyko balandžio 24 d. 1981 Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

dvilypė Dievo meditacija kaip tik pasirodo tuose pavaizduotuose gyvuliuose ir žvėryse, kurie yra žvėries ir žmogaus junginys. Žvėris liudija neįžvelgiamą Dievo gyvastingumą, o žmogiškieji jo bruožai liudija jo esminį gerumą.

Taip bendrais bruožais galėtuma aptarti didelę dalį tos mitologinės vaizdijos, kurią mums pristato senosios religijos ir kuri yra išlaikyta legendose bei pasakose.

Šitokiu būdu suvoktas ir išreikštas dieviškumas daugelyje tautų tapo pagrindine dievybės išraiška. Toks kūrinys pasidarė Dievo reprezentantu arba, kaip mes dabar sakome, stabu.

Žydų religija šiuo atžvilgiu yra išimtis. Ji nusikreipė nuo Dievo vaizdavimo ir sukūrė šiuo atžvilgiu neigiamą teologiją, smerkiančią stabus. Tačiau šio išoriškai neigiamo nusistatymo priežastis buvo labai teigiama. Sen. Testamento žmogus pradėjo ar, teisingiau sakant, atstatė nuo seno užmirštą asmeninį žmogaus santykį su Dievu. Dievas šios sąrangos žmogui pasidarė TU. Tai yra didžioji naujenybė ir vertybė Senojo Testamento religijoje, palyginus su vien nebyliu ar vien menišku žmogaus santykiavimu su Dievu.

Ryškiausia šio religinio santykio forma yra psalmės. Psalmėse žmogus kalbasi su Dievu, su juo ginčijasi, nesivaržo prašyti net labai žemiškų dalykų. Tuo pokalbiu jis išpažįsta, kad šis dialogas nėra kalbėjimasis paties su savimi, bet su realiu, nors ir transcendentiniu, bet pokalbio būdu pasiekiamu veiksniu. Psalmynas yra tikras žydo erzelis su Dievu. Šis dialogas yra pasidaręs žydų visuomenėje religinė ir kultūrinė forma. Kad jis tokiu galėjo pasidaryti, tai iš dalies įvyko dėl to, kad žydui buvo uždraustas vaizdinis santykiavimas su Dievu.

Bet kas ryšium su vaizdiniu religijos išgyvenimu įvyko krikščionijoje? Kaip visi žinome, krikščionijoje nėra draudžiamas vaizdinis religinis menas. Prie-

Vaizduojamasis menas tiek realistine, tiek fantastine kryptimi yra įmanoma priemonė išreikšti toms žmogaus idėjoms, kurios išeina anapus vien patirtinės tikrovės ribų.

šingai, šioje srityje čia reiškiasi didelė laisvė, kuri iš naujo buvo patvirtinta Antrojo Vatikano suvažiavimo nutarimuose. Tačiau ši būklė krikščionijoje neatsirado savaime.

Nėra paslaptis, kad aštuntame šimtmetyje Bažnyčioje pasklido neigiamas nusiteikimas prieš vaizduojamąjį meną. Ir šis nusiteikimas buvo vykdomas formaliais draudimais, o priešingas nusiteikimas buvo persekiojamas. Sąjūdžiui vadovavo Konstantinopolio imperatorius Konstantinas ir juo labai uoliai sekė kai kurie Mažosios Azijos vyskupai. Nepalankus nusiteikimas religiniam vaizduojamajam menui kilo iš dalies dėl to, kad vienas islamo kalifas 721 m. išleido ediktą, draudžiantį religinius paveikslus. Atrodo taip pat, kad Sen. Testamento nusistatymas prieš vaizdavimus religijoje niekada nebuvo pilnai nugalėtas pirmaisiais krikščionybės amžiais (pal. E. Iserloch, *Lexicon fuer Theologie und Kirche,* II tomas, 462 psl.).

Lemtingą posūkį vaizduojamojo meno kryptimi padarė ketvirtas Konstantinopolio visuotinis Bažnyčios susirinkimas 869—70 metais. Jis atmetė tuos, kurie draudė daryti Kristaus atvaizdus. Atvaizdų draudėjai savo nusistatymą grindė tuo, kad Kristus yra Dievas, dėl to nėra apribotas, taigi nėra pavaizduojamas. Kristaus atvaizdų gynėjai savo pažiūrą grindė tuo, kad Kristus yra realus žmogus, ne tik Dievas, todėl yra pavaizduojamas.

Tokiu būdu krikščionijoje buvo išgelbėtas visoks vaizduojamasis menas. Vaizduojamasis menas tiek realistine, tiek fantastine kryptimi yra įmanoma priemonė išreikšti toms žmogaus idėjoms, kurios išeina anapus vien patirtinės tikrovės ribų.

Ketvirtojo Konstantinopolio susirinkimo nutarimu buvo garantuota ne tik krikščioniškojo meno egzistencija, bet ir tam tikra prasme buvo išreikšta pagarba mūsų pojūčiams, kuriais mes pažįstame mūsų gyvenamąjį pasaulį. Tačiau neigiamo nusiteikimo prieš vaizduojamąjį meną krikščionijoje dar vis kartais atsiranda. Taip stiprus nusiteikimas prieš jį buvo protestantizmo kilimo laikais, kada statulos buvo išmestos iš protestantų bažnyčių. Šiek tiek to neigiamo nusiteikimo buvo išgyventa ir Antrojo Vatikano susirinkimo liturginės reformos pasekoje.

Kad pirminė Bažnyčia Sen. Testamento įtakoje greičiausiai buvo nusistačiusi prieš religinius vaizdavimus, galbūt liudija ir iki mūsų laikų išlikusi tradicija nepalankiai žiūrėti į visus senųjų religinių kultūrų vaizdavimus, apibūdinant juos nepalankiu stabo pavadinimu.

Šiomis pastabomis apie vaizduojamojo meno raidą žmonijos religijose aš noriu prisidėti prie Juozo Sodaičio parodos sveikinimo Chicagoje.

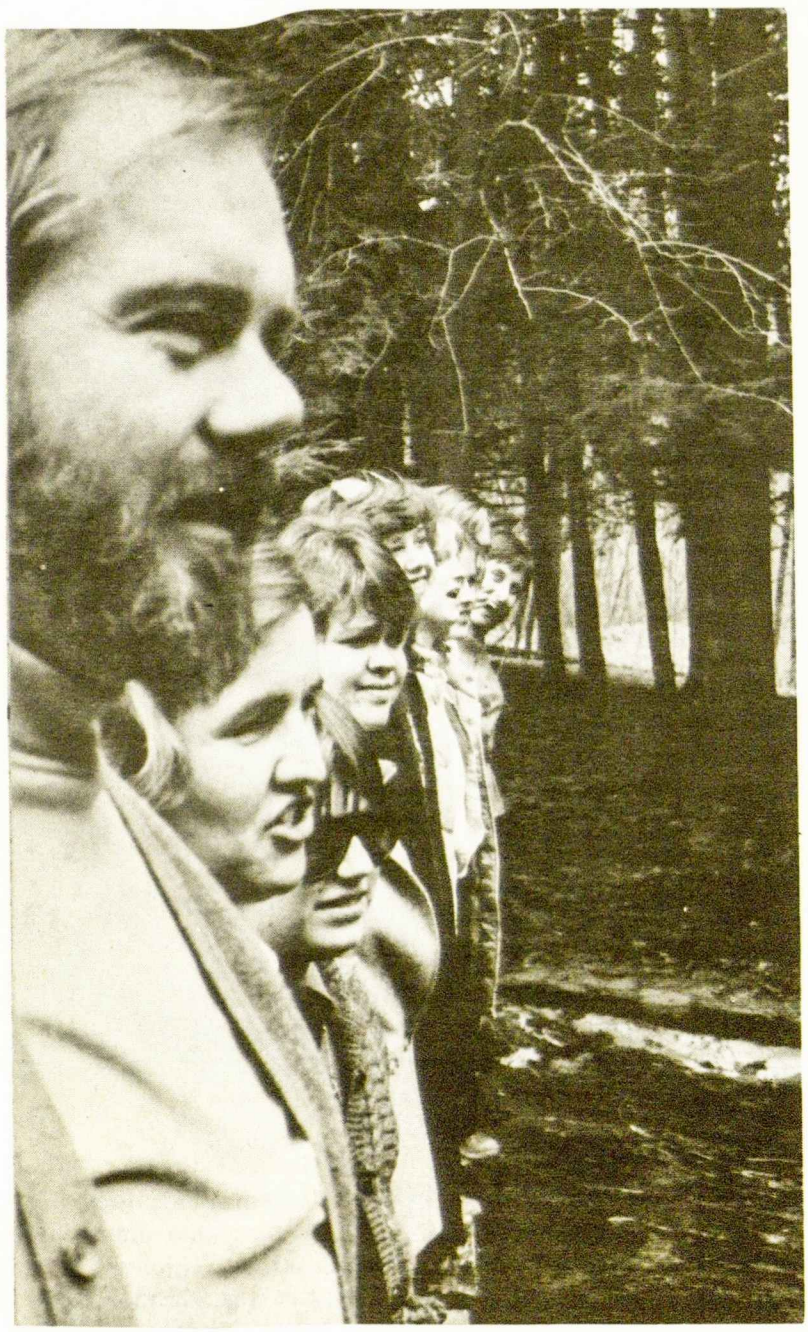

„BŪK ATIDŽIAI RAMUS — IR SUPRASK, KAD AŠ ESU DIEVAS“.

Zita Kripavičiūtė

Clevelando studentai ateitininkai jau nuo 1975 m. ruošia metines jaunimo rekolekcijas. Tai yra susikaupimo, mąstymo ir tylos savaitgaliai, kai jaunimas atsigauna nuo kasdieninio gyvenimo bei rūpesčių ir gali sugrįžti prie Dievo ir vėl Jį atpažinti savo gyvenime. Kovo 27-29 d. įvyko toks savaitgalis Rankin House, kuris yra netoli Geauga Lake. Rekolekcijas pravedė ses. Ignė Marijošiūtė ir kun. Antanas Saulaitis (abu jau anksčiau mums vadovavo rekolekcijoms: ses. Ignė nuo pirmų metų ir kun. Antanas jau penkti metai). Penktadienio vakare susirinkom 13 žmonių: 3 iš Čikagos, viena iš Pennsylvanijos, viena net iš Omaha, Nebraska, ir kiti iš Clevelando.

Pradėjom rekolekcijas jaukioj atmosferoj, žvakių šviesoj, su malda, prašydami Dievo pagalbos, palaimos, meilės ir artumo per šį savaitgalį. Taip pat Jam padėkojom už visas iki šiol suteiktas malones, už Jo nepaprastą meilę ir už visas malones, kurias Jis mums suteiks savaitgalio laikotarpy. Dar tyliai visi prisidėjom prie maldos — prie pasikalbėjimų su Dievu. Visi dalinomės savo mintimis, pageidavimais ir meile su Dievu maldoje.

Sekė pasikalbėjimas: „Kokie yra rekolekcijų tikslai?“, „Kam mes čia susibūrėm?“, „Kodėl reikia laiko tylai?“ Nutarėm, kad mes visi atvykom maždaug tuo pačiu tikslu. Tas tikslas, tai KRISTUS. Visi norėjom kaip nors vėl atpažinti Dievą savo gyvenime ar prieiti arčiau prie Jo. Žinom, kad tikėjimas auga per tą, ką girdim; girdim per pasikalbėjimus, per draugus ir tyloje, kas mums reikalinga, kad mes galėtumėm bręsti tikėjime, Kristuje.

Tyla taip pat yra svarbi dalis rekolekcijų. Tyla priverčia asmenį sustoti ir leisti savo vidiniam pasauliui nutilti, nusiraminti, atsigaivinti ir atsinaujinti! Ir per tą tylą žmogus gali tikrai nusiraminti ir girdėti Kristų. Tyloje žmogus gali surinkti savo vidų — mintis, jausmus ir pergyvenimus. Labai sunku gyvenime nutilti, nes mūsų pasaulyje tai nepriimtinas dalykas ir niekas to mūsų neišmokė. Mūsų gyvenimo tempas labai sunkina mūsų artėjimą prie Dievo.

Baigėm vakarą diskutuodami 4 žmonių tipus, gyvenimo būdus. Tyliai pagalvojom, kuris žmogaus tipas sutampa su mūsų gyvenimu. Prieš išsiskirtydami sukalbėjom maldą.

Teresė Gaidelytė, Zita Kripavičiūtė, Vilius Dundzila

Šeštadienio rytas buvo puikus. Saulė švietė virš medžių, tylu, ramu.

Rytinę maldą pradėjom klausydami giesmės, kuri įvedė į dienos mintis. Giesmės mintis: Viešpats sako: „Viskas, ko iš tavęs noriu, tai kad visada atsimintum, kad tave myliu..." Dievas mūsų nepamiršta ir nepalieka, Jis mus laiko savo rankose, nes Jis mus myli. Dėl to Jis mums ir kalba.

Pirma ryto tema — „Kaip Dievas mums kalba". Dievas nuolat kalba mums įvairiais būdais. Jis kalba gamtoje, gyvenimo įvykiuose, drauguose, žmonėse, Šv. Rašte,

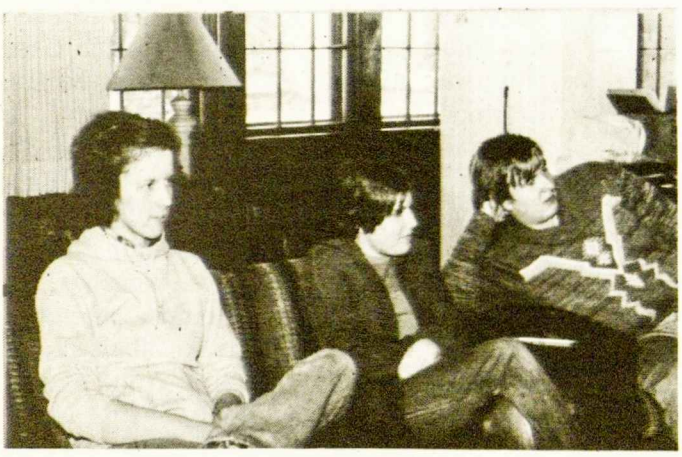

Teresė Gaidelytė, Laura Laučiūtė, Vilius Dundzila

ir t.t. Mes Pajuntam Dievą, bet ne visuomet išgirstam, ką Jis mums sako. Jis visada turi ryšį su mumis. Visais tais būdais Jis nori pasakyti, kad Jis visuomet su mumis. Reikia kartais pasiklausti, „kur mes buvom, kai Dievas mums kalbėjo?"

Po to sekė Šv. Rašto nagrinėjimas, kuriame radom visą eilę patvirtinimų to, ką diskutavom.

Sutraukėm mintis ir pastebėjom, kad tikrai girdėti, ką Dievas mums sako, pirma reikia atpažinti, kaip Dievas prabilo į mus; antra, ką Jis mums sakė; ir trečia, ką tai mums reiškia. (šis trečias punktas tik gali įvykti, kai mes sustojam pamąstyti).

Šiuo laiku buvo išdalinti mąstymo lapeliai. Buvo pasiūlyta išeiti į lauką pabūti vienam su Dievu ir su Juo pasidalinti klausimų atsakymais. Paskirtas pusvalandis greitai praėjo (tie, kurie baigė mąstyti, grįžo sekantiems pašnekesiams, o kiti tęsė savo mąstymą). Sekanti tema — „Koks Dievas yra, kokia Jo asmenybė". Grįžom prie Šv. Rašto ieškoti atsakymų. Dievas yra laisvas, būtis, kuri dalinasi su mumis, draugas, mūsų ramintojas ir t.t. Nusprendėm, kad Dievas yra skirtingas kiekvienam žmogui. Mąstėm, kaip mes jaučiam Dievą — kas Jis yra mums.

Po pietų toliau dalinomės savo įspūdžiais, problemomis, draugyste Dievo gamtoje per laisvalaikį.

Po laisvalaikio diskutavom dvi temas:

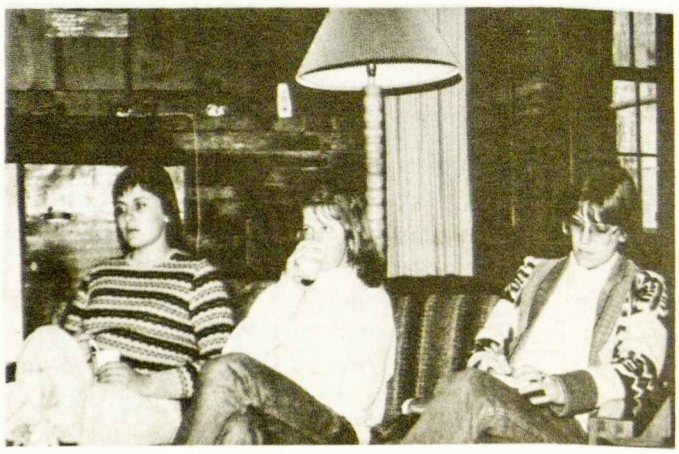

Daiva Urbaitytė, Lidija Balčiūnaitė, Daina Kamantaitė

„Dievo planai mums kaip krikščionims" ir „Mūsų vertybės — kaip jos mums padeda". Dievas mums nepaprastai daug prižadėjo ir iš mūsų laukia palyginus labai mažai. Mes esame kaip moliniai indai ir Viešpats formuoja pagal Jo planus. Jis padaro, kad mūsų vertybės sutaptų su Jo planais. Problema atsiranda, kai mes negirdim, ką Dievas mums sako, arba nenorim sekti Jo planą mūsų gyvenime, nes tas nesutampa su mūsų planais.

„Kodėl aš darau, ką aš darau, kai aš darau" buvo sekanti tema. Išdalintam

Rūta Staniškytė, Rasa Ardytė, Dalia Miškinytė.

Ses. Ignė Marijošiūtė kursantai ir kun. Antanas Saulaitis.

sąraše buvo 6 pakopos, kuriose įtalpinom mūsų veiklą kasdieniniam gyvenime. Tos pakopos yra: 1. „Spanking" pakopa — vengt nemalonumų, 2. „Lollipop" pakopa — gauti atlyginimą, 3. „Good boy (girl)" pakopa — gauti tėvų, draugų, bendruomenės pritarimą, 4. „Play-by-the-rules" pakopa — subordinacijos pakopa, 5. „Conviction" pakopa — daryti, kas yra teisinga ir 6. „Love" pakopa — padėti tam, kuriam daugiausiai reikia — nesavanaudiškas rūpestis. Paskutinės dvi pakopos yra sunkiausios ir mažiausiai įvykių randasi jose.

Susitaikinimo sakramentas buvo paskutinis dienos punktas. Visi kartu pasiruošėm sakramento priėmimui, malda, sąžinės sąskaita, skaitymais, gailesčio maldomis. Sekė individualus sakramento priėmimas. Kol kiti priėmė sakramentą, likusieji giedojo, klausėsi giesmių ir toliau mąstė jiems svarbiausias ir daugiausiai trukdančias mintis. Baigėm visi kartu malda ir giesme.

Jau paskutinė diena — ir atrodo, kad dar yra labai daug darbo, klausimų, dvasinių rūpesčių ir labai mažai laiko. Pagaliau širdis rami ir atvira Dievui ir Jo žodžiui. Pagaliau vėl atpažinom Dievą mumyse — bet ar ne per vėlai? Už keletos valandų grįšim atgal į miestą, prie darbų ir turbūt Dievas vėl bus pašalintas. Netyčia Jį pašalinsim, nes dabar tikrai esame užsidegę — esame pasikeitę — Dievo paliesti — pilni Dievo šviesos ir ramybės.

Sekmadienio ryto temą „Kristaus sekėjai" pravedė kun. Antanas. Diskutavom, kas tie Kristaus sekėjai yra ir kaip juos galima atpažinti. Kristaus sekėjas yra tas, kuris daro, kaip Kristus yra daręs; ir gyvena, kaip Kristus gyveno. Tas reiškia, kad kiekvienas katalikas nebūtinai yra Kristaus sekėjas. Yra daug katalikų, bet yra mažai Kristaus sekėjų. Žmogus, kuris tikrai seka Kristų, mato pasikeitimą savo gyvenime. Sekėjas ne tik įgyvendina visas taisykles, bet jis tikrai pažįsta Kristų ir yra atviras Jam. Jis nėra tik „social" krikščionis. Kristus yra tam žmogui pirmoj vietoj, jis dorai gyvena (kaip Kristus, meldžiasi, padeda vargšams, skelbia Gerą Naujieną, atlaidus ir t.t.), liudija Kristų, pasitiki krikščioniška bendruomene, ir gyvena kitiems. Daug kas galvoja, kad yra lengva sekti Kristų, bet tai yra klaidinga nuomonė. Tikrai sekti Kristų daug kainuoja, nes labai sunku gyventi, kaip Kristus gyveno ir pagal visas Jo vertybes. Po diskusijų išsiskirstėm į 3 grupes pasiruošti Mišiom: viena grupė išrinko skaitymą ir paruošė paaiškinimą; antra grupė surado vietą (buvo nutarta laikyti Mišias lauke, nes buvo labai gražus oras) ir paruošė altorių; trečia grupė paruošė dalyvių mintis ir apmąstymą.

Mišios buvo labai įspūdingos ir buvo lengva pajusti Dievo artumą ir meilę. Skaitymas iš Jono Evangelijos (9:1-41: Jėzus gydo nuo gimimo aklą žmogų) labai atitiko savaitgalio temai. Jonas paaiškina, kad mes visi esame kartais akli Dievui. Kiekvienas dalyvis yra kada nors jautęsis kaip tas aklas žmogus, kurį Kristus išgydė. Begydydamas žmones, Viešpats atima kas mums kliudo — Jis atveria mus. Mums visiems yra reikalinga Dievo gydymo — kas Jis ir mums atimtų kliūtis. Daug kartų mes nematom Dievo šviesos; žiūrim į viską, ką Dievas sukūrė, ir sakom „kaip gražu — Dievas tikrai Visagalis". Mes tikrai pajuntam Dievo buvimą Jo gamtoj, bet esame akli ir

negirdim, ką Jis mums sako per tuos kūrinius, nes yra per daug kliūčių mūsų širdyse ir tikėjime. Mes tik tada galim girdėti Dievą, kai mes tikrai nusiraminam ir esame Dievo rankose. Viešpats turi keletą kartų mums kartoti, iki kol mes tikrai suprantam, kad jis mums kalba, ir nori mums ką nors pasakyti.

Mišias tęsėme sustoję į mažą ratelį aplink altorių. Po komunijos buvo perskaitytos dalyvių mintys, kurios jiems daugiausiai įstrigo per savaitgalį. Mintys buvo gilios, pilnos mąstymo ir augimo.

„ ‚Tik girdi tas, kuris klauso'. Mokykimės nutilti ir klausyti to, kas mums sakoma".

„Penktadienis buvo mano, šeštadienis buvo Tavo, Šiandien yra mūsų — visos dienos bus mūsų".

„Iš Kristaus per meilę mus apima labai stipri, nepasibaigianti, švelni ramybė. Tą ramybę esu anksčiau jautęs, bet tik trumpai. Pvz. džiaugsmo ekstazėje: kai man ir mano geriausiam draugui paaiškėjo, kad viens kitą laikome geriausiais draugais ir mylime".

„Mėginkim kaip galima daugiau laiko paskirti Dievui, kad vis norėtumėm daugiau ir daugiau su Juo kalbėti, nes vis bus lengviau ir arčiau prie širdies su Juo bendrauti".

„Ačiū, kad davei man progos nusiraminti Tavo sukurtoj gamtoj; pasimelsti ir vėl Tave atpažinti".

„Žmogus negali pilnai išsireikšti, jeigu jis yra vienas. Žmogui reikia kitų žmonių".

„Su Dievu galima nugalėti visokias užtiktas gyvenime kliūtis, reikia tik Juo pasitikėt ir pamatyti, kad rodo kelią amžinai. Dievas begalinė išminties knyga. Visada galima iš Jo semtis daugiau".

„Neužmirškime, kad mūsų kūnai yra Dievo šventyklos ir atitinkamai elkimės tai žinodami".

„Dieve, padaryk mano Tavo taikos instrumentu".

„Neprieinam iki Dievo, pamatom gamtą ir stebimės, bet nepagalvojam, kad Dievas su mumis kalba, ir garbė Jam už tą grožį".

„Dievas tas pats vakar, šiandien ir rytoj — Jis nesikeičia — bet aš keičiuos! Viešpatie Dieve, mano širdis yra sukietėjusi, nes manyje yra daug kliūčių. Abejonė pildo mano gyvenimą, yra daug neatsakytų klausimų. Mano brendimas Tavyje yra kliudomas visokių neaiškumų. Išmokyk mane kaip nutilti ir klausytis Tavęs. Tavo žodžio ir Tavo meilės. Padėk man suprasti, kad Tu esi arčiau mano sieloje negu aš pati esu".

Mišioms užsibaigiant, susirinkom paskutiniam pasikalbėjimui. Buvo išdalinti pratimai, kuriuose kiekvienas asmuo turėjo pažvelgti į savo dabartinį gyvenimą ir nuspręsti, ar nustatytos dorybės vystosi asmens gyvenime ar ne. Šis pratimas (jeigu sąžiningai išpildytas) turi padėti asmeniui geriau suprasti, kokios dorybės reikalauja daugiau dėmesio per ateinančius mėnesius, kad žmogus augtų ir brėstų toliau Kristuje.

Baigėm rekolekcijų savaitgalį malda ir giesme, būdami ypatingai pilni Dievo dvasios ir atnaujintom jėgom gyventi toj dvasioj.

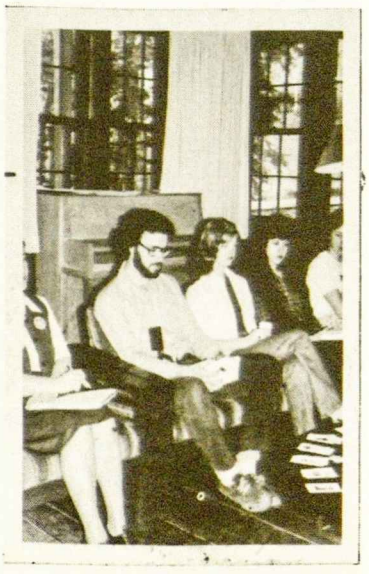

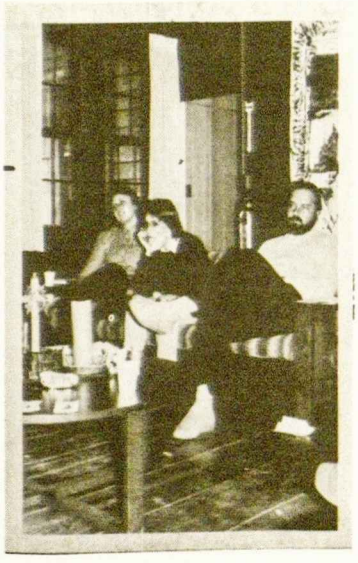

veikla

FEDERACIJOS VADAS pas Los Angeles ateitininkus

Šeimos šventės laukėme labiausiai tie, kurie turėjome būti pakelti į aukštesnius laipsnius, bet kartu rūpinomės, nes prieš tai turėjome išlaikyti ideologinius egzaminus. Šventė turėjo būti labai iškilminga, nes į ją žadėjo atvykti Ateitininkų Federacijos vadas Juozas B. Laučka, kurį turėjau progos pažinti būdama praėjusią vasarą Chicagoje. Ir štai išaušo balandžio 26 d. rytas. Diena atrodė apsiniaukusi ir net ėmė kristi reti lietaus lašeliai. Iš visų vietovių ateitininkai ir jų šeimų nariai skubėjo į Šv. Kazimiero parapiją, kurios salėje buvo puošiama scena ir ruošiami puotos stalai.

Šventė prasidėjo šv. Mišiomis už mirusius ateitininkus, kurias aukojo kun. A. Olšauskas. Ateitininkų vienetai dalyvavo su savo vėliavomis ir jų palydovais. Su mumis buvo Federacijos vadas ir ponia Laučkienė. Po Mišių keliami į aukštesnius laipsnius ateitininkai, kun. A. Olšauskui vadovaujant, pasižadėjo būti ištikimais organizacijos nariais, o Federacijos vadas J. B. Laučka perjuosė juostelėmis, įteikė ženklelius ir pasveikino. Pasižadėjimus atliko studentai ateitininkai: Edmundas Brinkis, Rita Bureikaitė, Audrė Nelsaitė, Ramunė Ruzgytė; vyresniojo moksleivio ateitininko: Vilija Kontrimaitė, Laura Mičiulytė, Rima Navickaitė, Milda Palubinskaitė, Gailė Radvenytė, Živilė Tomkutė, Rimantė Vizgirdaitė, Darius Vosylius; jaunesniojo moksleivio ateitininko: Teresė Giedraitytė, Vylius Leškys, Andrytė Mičiulytė, Andrytė Nelsaitė, Rima Prišmantaitė, Algis Tamošaitis, Vilija Žemaitytė.

Po bažnytinių ceremonijų visi susirinko į salę, kurioje buvo vaišės. Šiek tiek vėliau pradėjęs oficialią dalį, R. Polikaitis perskaitė sąrašą mirusių ateitininkų ir pakvietė pagerbti juos atsistojus susikaupimo minute. Toliau davusiųjų pasižadėjimą vardu dėkojo globėjams ir tėvams: Audrė Nelsaitė — studentų, Živilė Tomkutė — vyresniųjų moksleivių ir Andrytė Nelsaitė — jaun. moksleivių.

R. Polikaitis trumpai supažindinęs pakvietė į sceną Federacijos vadą J. B. Laučką. Savo kalboje Federacijos vadas trumpai suminėjo svarbesnius ateitininkų gyvenimo įvykius ir sritis, kuriose jie reiškėsi Lietuvoje nepriklausomo gyvenimo metu, daugiausia savo kalba kreipdamas į ateitininkiškąjį jaunimą, prisimindamas ir savo pirmuosius žingsnius šioje organizacijoje, kai jis buvo dar vaikas.

Meninėje dalyje tris vaizdelius pastatė moksleiviai ateitininkai, paruošti savo glėbėjų: M. Sandanavičiūtės-Newsom, Vitos ir Lino Polikaičių, Gintaro Grušo, Angelės Mičiulytės.

Po šventės G. Juodeikienės namuose buvo Federacijos vadui priėmimas, kuriame dalyvavo ateitininkų organizacijos vienetų vadovai. Pasikalbėta ir pasiinformuota įvairiais ateitininkų veiklos reikalais.

Rita Bureikaitė

ŠEIMOS ŠVENTĖ Los Angeles

Šiandieną yra balandžio 26-toji. Šv. Kazimiero bažnyčia pilna žmonių. Puikios gėlės puošia altorių. Bučiuoju vėliavą. Federacijos vadas Juozas Laučka sveikina mane. Rankoje spaudžiu ateitininkų ženklelį. Per pečius mane juosia ateitininkų juostelė. Mintyse pinasi penki principai. Studentai: Edmundas Brinkis, Rita Bureikaitė, Audrė Nelsaitė, Ramunė Ruzgytė; moksleiviai: Vilija Kontrimaitė, Laura Mičiulytė, Rima Navickaitė, Milda Palubinskaitė, Gailė Radvenytė, Živilė Tomkutė, Rymantė Vizgirdaitė, Darius Vosylius; ir jauniai: Teresė Giedraitytė, Vilius Leškys, Andrytė Mičiulytė, Andrytė Nelsaitė, Rima Prišmantaitė, Algis Tamošaitis, Vilija Žemaitytė iškilmingai prisiekia prie ateitininkų vėliavos. Tampam aukštesnio laipsnio ateitininkų šeimos nariai.

Vaišinamės salėje. Puiki nuotaika prie visų staliukų. Daug jaunučių, tėvelių ir sendraugių (Federacijos vadas sako, tai „subrendusieji“.) Mus, jaunuosius,

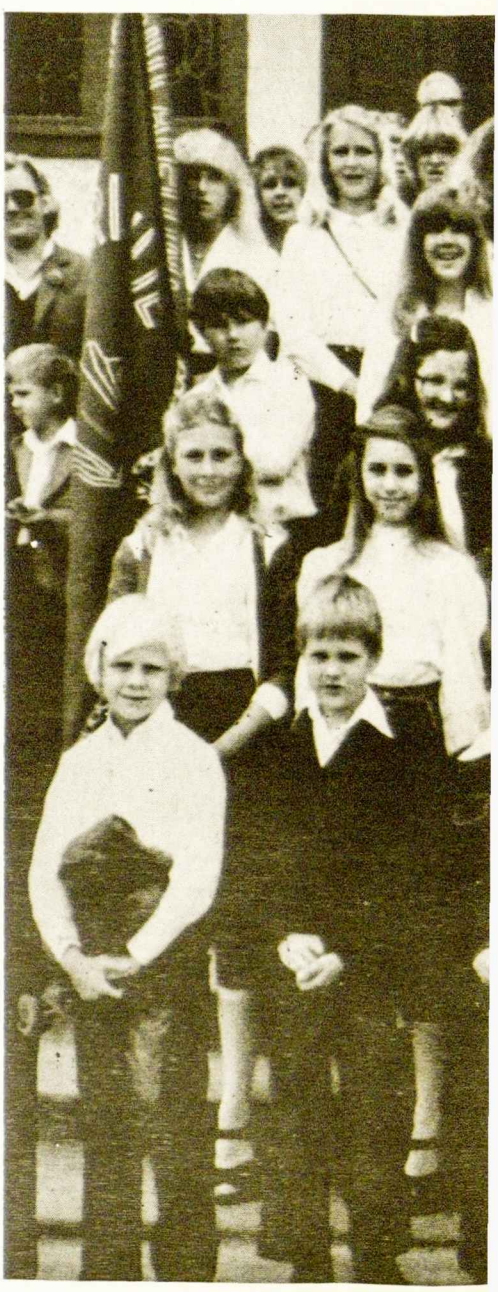

jis vadina „mano draugai“. Pasakoja apie savo ateitininkišką kelią nuo 11 metų. Linki ir mums turėti gerus sargus, ugdyti „aukso ir sidabro“ dvasines vertybes, nes mes esame tautos ateitis. Širdyse jaučiame pasiryžimą šiuos linkėjimus įgyvendinti.

Ateina laikas padėkoti pakeltųjų vardu: Andrytė Nelsaitė — jaunių, Živilė Tomkutė — moksleivių ir Audrė Nelsaitė — studentų. Dėkojam tėveliams, globėjams ir dvasios vadui kun. Olšauskui. Juozas Laučka pastebi, kad mūsų egzaminatoriai turbūt buvo labai geri, nes jų laikais niekas egzaminavusiems nedėkodavo. Dalilė Polikaitienė padėkoja tėveliams, kurie atveria namų duris kuopų susirinkimams, ir nustemba netikėtai gaudama didžiulį padėkos buketą. Moksleiviai neatsilieka, rugiagėlėmis apdovanodami savo mylimą globėją Marytę Sandanavičiūtę-Newsom. O jaunučiai nuneša po gėlę savo globėjams — studentams.

Šiais metais Motiejūnas, sendraugių pirmininkas, atidavė jauniesiems suorganizuoti programą šiai Šeimos šventei. Rimo Polikaičio skatinami, prorgramos atlikėjai sugužėja už scenos. Studentai Gintaras Grušas, Vita Polikaitytė ir Angelė Mičiulytė supažindino su programa. Jaunučiai, atvaizduodami sekamą pasaką, šokinėja ant scenos pasipuošę gražiais kostiumais. Jauniai duoda vaizdelį, kaip piemenukas parodė valdovei kaip būti laimingai. Tauras Radvenis ir Dalytė Navickaitė ypatingai gražiai taria lietuvių kalbą. Gintos ir Mildos Palubinskaičių parašytu vaizdeliu moksleivių kuopos mergaitės atvaizduoja stovyklautojų, iš šokių sugrįžusių į baraką, pašnekesį. Žinoma, jis sukasi apie berniukus!

Ši Šeimos šventė davė progą pabūti kartu su gerbiamu Federacijos vadu ir pasidžiaugti mūsų ateitininkiškąja šeima. Dėkui šeimininkėms ir visiems, kurių aš gal nesuminėjau, už šią puikią dieną.

Živilė Tomkutė

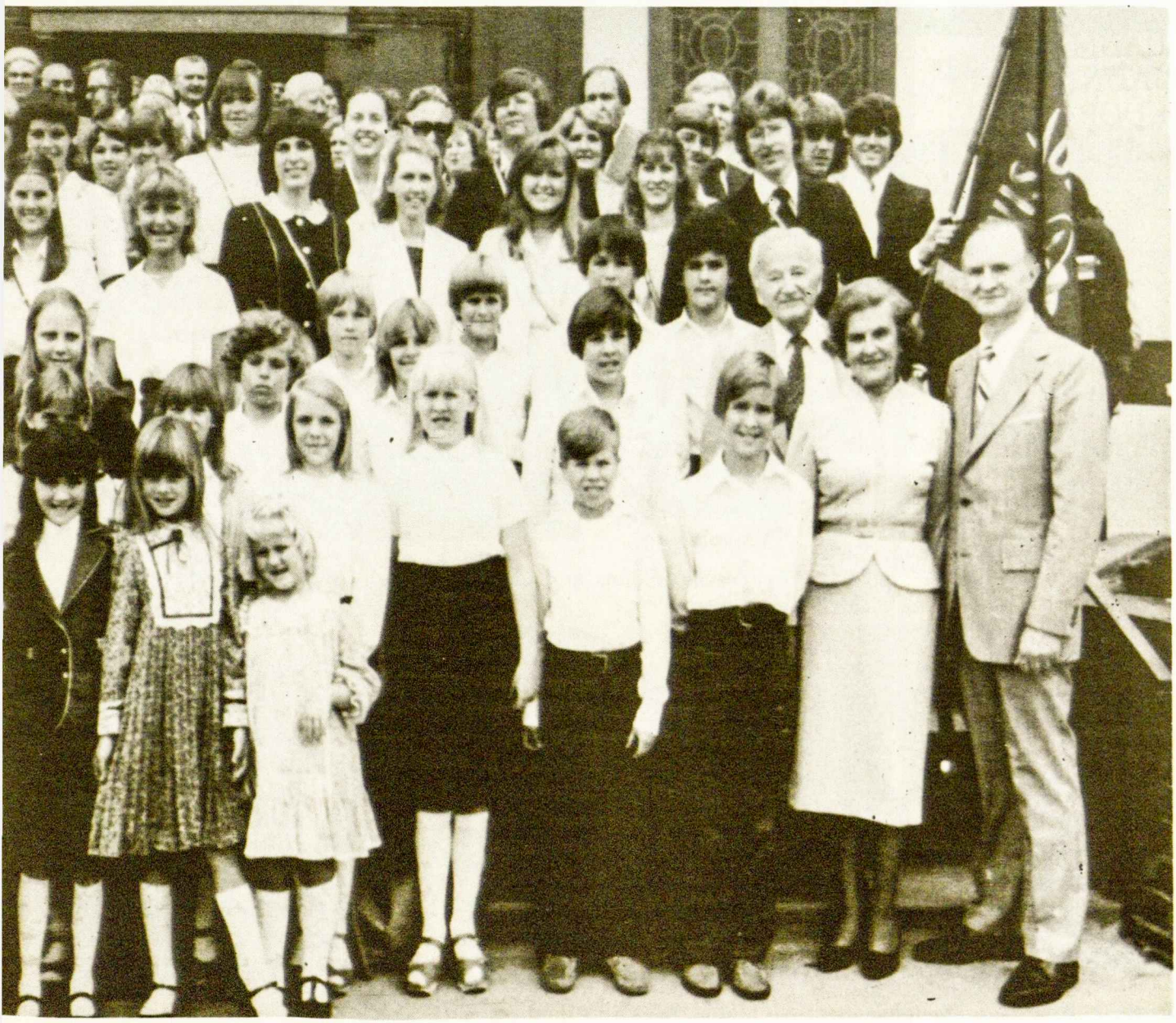

Los Angeles ateitininkai po pamaldų prie Šv. Kazimiero bažnyčios. Deš. prieky stovi sendraugių skyr. pirm. J. Motiejūnas, ponia Laučkienė ir Federacijos vadas.

Partizano Daumanto kuopos jaunučiai duoda įžodį kuopos metinės šventės metu.

PARTIZANO DAUMANTO JAUNUČIŲ KUOPA
Lemonto, Ill.

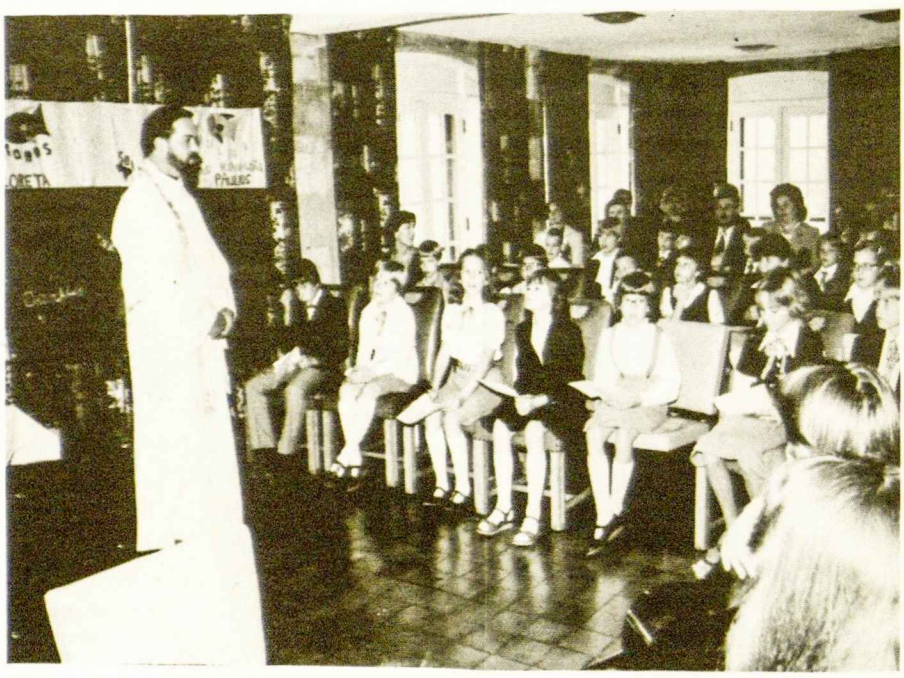

Kuopos kapelionas kun. A. Saulaitis tarė žodį jaunučiams ir jų tėveliams.

Šiais metais labai gražiai veikė Chicagos priemiesčių Partizano Daumanto ateitininkų jaunučių Kuopai priklauso 35 vaikai iš 24 šeimų. Pirmą sekmadienį kiekvieno mėnesio vyko susirinkimai Ateitininkų namuose, Lemont, Ill. Metinė tema buvo „Šeima". Per susirinkimus buvo nupiešti šeimos medžiai, padaryti šeimos albumai ir paruošta kuopos šeimos šventei vėliava su visais narių vardais ir vaizdais, kurie atstovauja kiekvieną jaunutį. Iškylų buvo į Chicagos Goodman teatrą, čiuožti, ir dainų bei žaidimų popietų pas Lieponius. Gruodžio mėn. Ateitininkų namuose buvo surengtos bendros Kūčios jaunučiams, jų tėveliams ir svečiahs. Prieš Kūčias jaunučiai padeklamavo vieną Albinos Kašiubienės eilėraštį.

Baigė jaunučiai šių metų veiklą su Šeimos švente, gegužės 3 d. Ateitininkų namuose. Šventė prasidėjo šv. Mišiomis, kurias laikė kuopos kapelionas, kun. A. Saulaitis. Per Mišias įžodį davė: Kovaldas Balčiauskas, Romas Blažys, Paulius Kusak, Kristina Liaugaudaitė, Loreta Lirgamerytė, Paulius Lirgameris, Dalia Marchertaitė, Darius Marchertas, Audra Mockaitytė, Ingrida Šalčiūtė, Paulius Šalčius, Petras Skripstūnas, Asta Tijūnėlytė, Paulius Vasiliauskas ir Vita Žukauskaitė. Po Mišių tėvai peržiūrėjo jaunučių darbelių parodėlę: padaryti per šiuos metus — angelai iš žurnalų puslapių, išdegintos medinės lentos ir sulipinti konkorėžiai ant medinių lentų. Po to sekė programa, kurią pravedė kuopos globėja Laima Šalčiuvienė. Pradėjo Jaunučių himnu. Sekė du Albinos Kašiubienės eilėraščiai „Lietuva" ir „Čia už marių", kuriuos perskaitė jaunučiai. Darius Marchertas, Kastytis Šoliūnas ir Paulius Vasiliauskas kiekvienas paskambino pianinu, o Ingrida Šalčiūtė pasmuikavo. Vyresnės mergaitės perskaitė du Jono Aisčio eilėraščius. Baigėsi programa ateitininkų himnu. Visi, jaunučiai, tėvai ir svečiai, tada ėjo pasivaišinti mamų suneštu valgiu ir bevalgydami žiūrėjo į skaidres, padarytas šiais metais per susirinkimus ir iškylas.

Šiais metais Partizano Daumanto kuopos abiturientės Lora Blažytė, Lilija Balčiauskaitė, Kristina Norkaitytė, Judita

Norkaitytė ir Audra Venclovaitė. Labai gražiai veikė šiais metais su jaunučiais globėja Laima Šalčiuvienė ir jos padėjėja Roma Norkienė bei būrelių vadovai: Vilius Dundzila, Daina Kamantaitė, Erikas Vasiliauskas, Lora Vasiliauskaitė, Viktorija Venclovaitė ir Elena Žukauskaitė. Tėvų komitetas 1980-1981 metais buvo pirm. — Raminta Marchertienė, sekr. — Regina Ostrauskienė, ižd. — Algis Skripstūnas. Kitais metais globėja bus Roma Norkienė su padėjėja Jūra Vasiliauskiene. Tėvų komitetas 1981-1982 metais bus pirm. — Leonas Narbutis, sekr. — Leonora Lirgamerienė, ižd. — Ramutė Balčiauskienė, koresp. — Danutė Liaugaudienė, o uniformas tvarkys Aldona Šoliūnienė. Tikrai tikimės ir linkime, kad kitais metais kaip ir šitais Partizano Daumanto jaunučių ateitininkų kuopa veiktų tikrai gražiai ir sėkmingai.

Danutė Liaugaudienė

Dalis jaunių ir jaunučių.

Tėvų komiteto pirm. R. Marchertienė atsisveikina su Partizano Daumanto Jaunučių kuopos abiturientėm: A. Venclovaitė, Balčiauskaitė ir L. Blažytė.

Šeimos šventės meninėje programoje dalyvauja Darius Marchertas

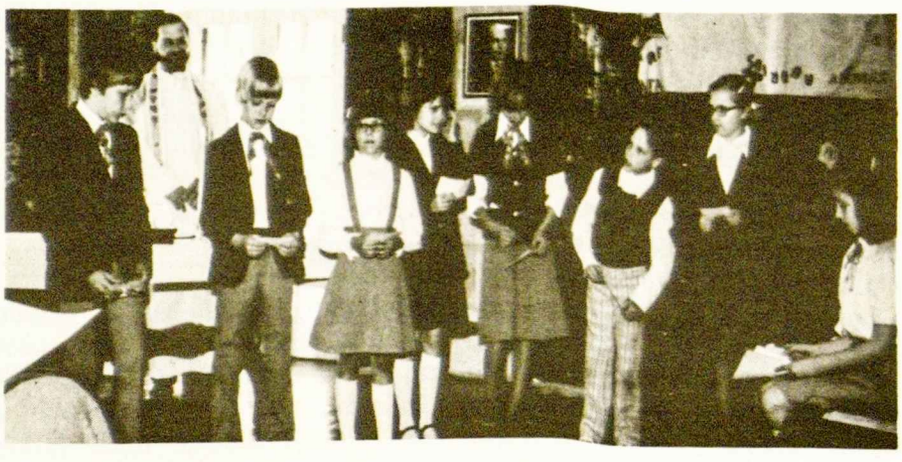

Įžodis

Studentų kandidatų kursai.

Studentai kandidatai dalyvavę Čikagos rajono studentų kandidatų kursuose balandžio 4 d., Ateitininkų namuose. 1 eilėj, iš k.: Vida Budrytė, Kristina Pabedinskaitė, Daina Kamantaitė; 2 eilėj: Mirga Bankaitytė, Rita Kazlauskaitė, Vita Reinytė; 3 eilėj: Edis Razma (SAS CV pirmininkas), Dana Balčiūnaitė (SAS CV sekretorė), Raminta Pemkutė, Rūta Musonytė ir Silvija Kučėnaitė.

Pagrindiniai paskaitininkai Čikagos rajono studentų kandidatų kursuose: kun. Stasys Yla (viršuje) ir Saulius Girnius.

TRUMPAI

Los Angeles ateitininkų šeimos šventė buvo suruošta balandžio 26 d. Šv. Kazimiero parapijoje. Ateitininkų įžodį davė 7 jauniai, 8 moksleiviai ir 7 studentai. Į šventę buvo atvykęs Ateitininkų federacijos vadas Juozas Laučka.

Clevelando ateitininkų šeimos šventė įvyko gegužės 2-3 d. Dievo Motinos Nepaliaujamos Pagalbos parapijoje. Šeštadienį įvyko koncertas-literatūros vakaras, kuriame dalyvavo sol. Audronė Simonaitytė-Gaižiūnienė ir rašytojas Antanas Vaičiulaitis. Sekmadienį po šv. Mišių įvyko akademija. Į šventę buvo atvykęs Ateitininkų federacijos vadas Juozas Laučka.

Philadelphijos ateitininkų metinė šventė įvyko gegužės 3 d. Šv. Andriejaus parapijoje. Po šv. Mišių įvyko *Ateities* 70 metų sukakčiai paminėti akademija, kurioje rašytojas Paulius Jurkus skaitė paskaitą apie *Ateities* istoriją.

Ateitininkų namų pavasario balius įvyko gegužės 9 d. Ateitininkų namuose, Lemont, Il.

Cicero ateitininkų sambūrio pavasario balius įvyko gegužės 16 d. Šv. Antano parapijos salėje.

Gintė Damušytė skaitė paskaitą „Lietuvos pogrindžio veikla ir jos reikšmė išeivijai" gegužės 23 d. Prisikėlimo parapijos Parodų salėje Toronto ateitininkų metinės šventės metu. Gintė Damušytė dirba kartu su kun. Kazimieru Pugevičium Lietuvių informacijos centre New Yorke ir yra Lietuvių Jaunimo sąjungos politinių reikalų koordinatorė.

Ateitininkų Federacijos taryba suruošė rajoninį sąskrydį gegužės 23 d. seselių namuose, Toronte. Iš Detroito atvykusios B. Bublienė ir J. Udrienė kalbėjo tema „Kaip dirbti su ateitininkiškuoju jaunimu?" Ateitininkų Federacijos tarybai vadovauja dr. A. Damušis.

Ateitininkų namų muzikinė popietė buvo suruošta gegužės 24 d. Ateitininkų namuose, Lemont, Ill. Programoje – Dariaus Lapinsko sukurta „Tolminkiemio kantata".

Chicagos ir apylinkių šeimos šventė įvyko gegužės 31 d. Ateitininkų namuose, Lemont, Ill. Šv. Mišias atlaikė ir pamokslą pasakė tėvas Jonas Borevičius, S.J., Dei Andrei bažnyčioje. Šventės programoje: pabendravimas, jaunimui žaidimai ir sendraugių susirinkimas, kurio metu kalbėjo kun. dr. Kęstutis Trimakas ir Vytautas Šoliūnas *Ateities* sukaktuvinio kongreso temomis.

Rimas Polikaitis skaitė paskaitą „40 metų ir kas toliau" birželio 21 d. Šv. Kazimiero parapijos 40 metų sukakties šventės minėjime.

Ateitis kongreso centrinį finansų komitetą sudaro šie asmenys: dr. J. Meškauskas (pirm.), Br. Polikaitis (ižd.) ir dr. P. Kisielius, F. Mackevičienė, P. Masilionienė, J. Masilionis, J. Pabedinskas ir dr. B. Valadka (nariai).

JAUNUČIAI-JAUNIAI

Toronto jaunių susirinkimas įvyko balandžio 11 d. Prisikėlimo parapijos muzikos studijoje.

Chicagos priemiesčių Partizano Daumanto jaunučių kuopos šventėje, kuri įvyko gegužės 3 d. Ateitininkų namuose, Lemont, IL, 15 jaunučių davė įžodį. Kuopos globėja yra Laima Šalčiuvienė.

Jaunučių ateitininkų stovykla įvyko liepos 5-19 d. Dainavoje. Stovyklos tema: lietuviškos pasakos ir eilėraščiai.

Clevelando jaunučių susirinkimuose nariai vaidino lėlių teatre ir dr. Augustinas Idzelis rodė skaidres iš Lietuvos.

MOKSLEIVIAI

Toronto St. Šalkauskio kuopos kandidatų susirinkimas įvyko balandžio 4 d. Prisikėlimo parapijos klebonijoje. Susirinkusiems kalbėjo N. Slivinskaitė apie Ateitininkijos istoriją ir organizacinę struktūrą.

Detroito Karaliaus Mindaugo kuopos susirinkimas įvyko balandžio 12 d. globėjo Pauliaus Kuro namuose. Susirinkimo metu buvo išrinktas kuopos laikraštėlio vardas „Mindaugas kalba".

Toronto St. Šalkauskio kuopos kandidatų susirinkimas įvyko balandžio 25 d. Prisikėlimo parapijos klebonijoje. Dr. O. Gustainienė kalbėjo tema „Tautiškumas ir šeimiškumas".

Chicagos kun. Alf. Lipniūno kuopos susirinkimas įvyko gegužės 1 d. Audros Budrytės namuose. Susirinkimo metu kalbėjo adv. Povilas Žumbakis.

Cicero vysk. M. Valančiaus kuopos susirinkimas įvyko gegužės 3 d. Susirinkimo tema: „Profesijos ir jų pasirinkimas".

Toronto St. Šalkauskio kuopos kandidatų susirinkimas įvyko gegužės 9 d. Prisikėlimo parapijos klebonijoje. Kandidatams apie ateitininkų ideologiją ir įžodžio reikšmę kalbėjo V. Kolyčius.

Moksleivių ateitininkų sąjungos prieškongresinės stovyklos įvyko birželio 21 d. — liepos 5 d. Dainavoje ir rugpiūčio 16-29 Neringoje. Stovyklų temos: Pasiruošimas *Ateities* kongresui.

Moksleivių ateitininkų sąjungos suvažiavimas įvyko birželio 27-28 d. stovyklos metu Dainavoje.

STUDENTAI

Chicagos studentų draugovės Velykų šokiai įvyko balandžio 19 d. Jaunimo centre.

SENDRAUGIAI

Washingtono sendraugių balandžio 4 d. susirinkime kun. dr. Tomas Žiūraitis, O.P., skaitė paskaitą apie šių dienų kontroversinius teologus. Po paskaitos buvo naujos valdybos rinkimai. Ją sudaro šie asmenys: kun. dr. Tomas Žiūraitis, O.P. (pirm.), Regina Viliamienė (sekr.) ir Izabelė Laučkaitė (ižd.).

SVEIKINIMAI

Ateities redakcija nuoširdžiai sveikina dr. Joną ir Dainą (Žemliauskaitę) Juozevičius, sukūrusius naują lietuvišką šeimą.

Ateities redakcija nuoširdžiai sveikina Joną ir Silviją Freimanus, susilaukus prieauglio.

laiškai

Sveikinimas

Sveikinu Jus su tuo gražiu darbu... Sveikinu Jus ir visus *Ateities* skaitytojus su nuoširdžia pagarba.

Juozas Eretas
Bazelis, Šveicarija

Sugestija

Dovanokite, kad mes negalime pilnai atsilyginti už tą puikų žurnalą...

Man atrodo, kad gera būtų, jeigu Jūs vieną ar du egz. siųstumėte Kultūros Draugijon... Ten daro tautinių šokių repeticijas mūsų jaunimas. Kai kas iš jų, kuris geriau valdo lietuvių kalbą, paskaitytų arba bent pavartytų tą puikų žurnalą.

(Kun.) J. Giedrys
Montevideo, Urugvajus

Informacija

Ateitį mielai skaitau. Yra daug žinių apie ateitininkiją ir jos istoriją. Clevelando Ateitininkų šeimos šventėje per akademiją moksleivių montažui beveik visa informacija buvo paimta iš *Ateities*.

Nijolė Balčienienė
Cleveland, Ohio, JAV

Atitaisymas

Pastaboje po Marijampolės moksleivių ateitininkų kuopos 1919-1920 m. valdybos nuotrauka (Ateitis, *1981, 1-2 nr., 8 psl.) buvo rašyta, jog toje nuotraukoje vaizduojamas Kazys Šapalas yra miręs. Pasirodo, ši informacija buvo klaidinga. Jis yra gyvas. — Red.*

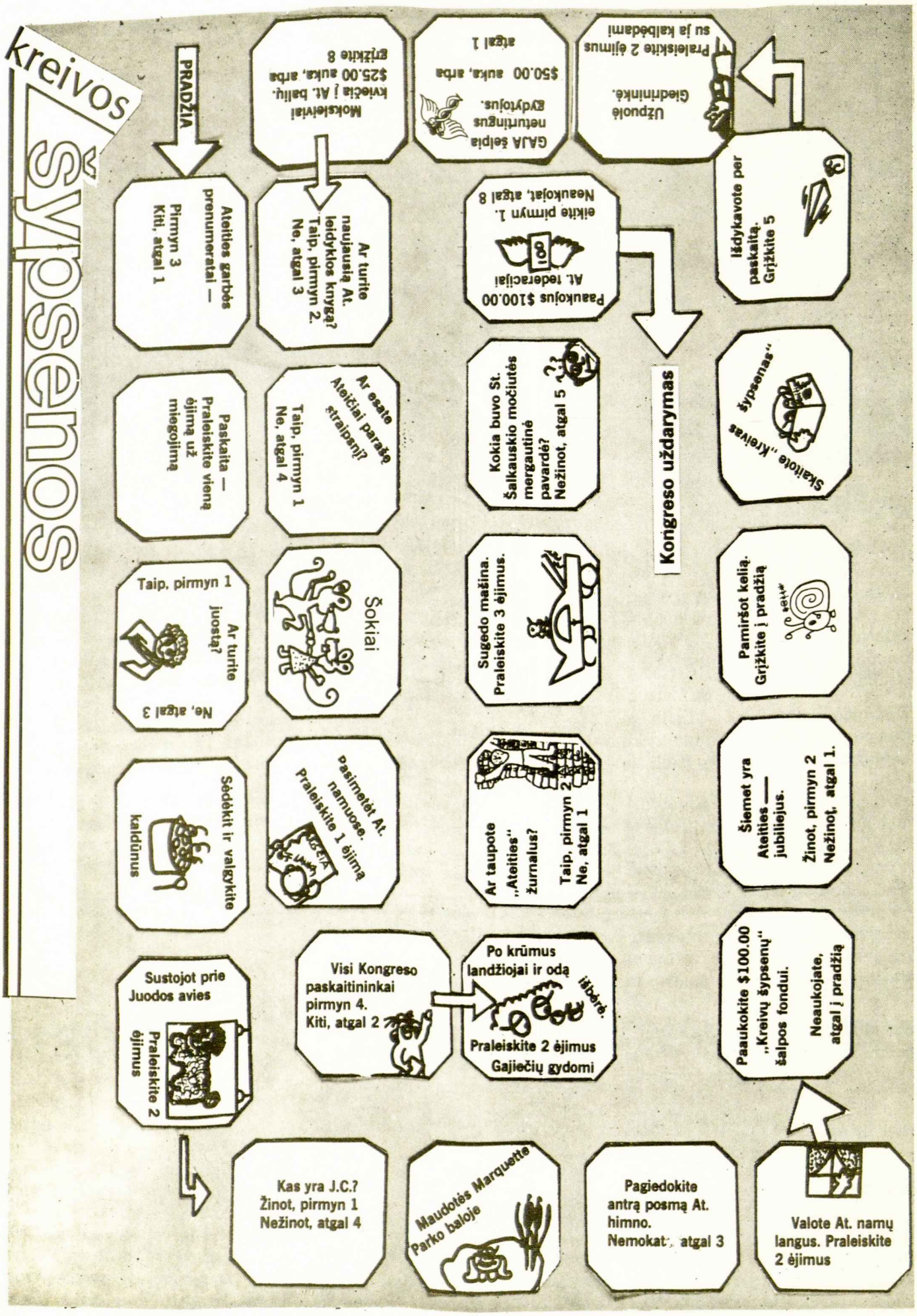

Mesdami kauliuką eikime pasivaikščioti Ateitininkų kongreso keliu.

Ateities jubiliejinis kongresas

1981 m. Darbo šventės savaitgalį, rugsėjo 4-7 d., Chicagoje ruošiamas *Ateities* Jubiliejinis Kongresas, kurio metu bus svarstomi ateitininkų dabartiniai uždaviniai ir nustatomos gairės įvairioms veikimo sritims. Bus bendrų susibūrimų, bet daugiausia svarstymai, diskusijos ir nutarimai vyks darbo posėdžiuose, dažnai jaunimas ir vyresnieji atskirai, o kartais kartu, priklausant nuo svartomų klausimų. Kongresas prasidės penktadienį, rugsėjo 4 d., iš ryto, ir tęsis iki pirmadienio, rugsėjo 7 d., pietų. Penktadienį bus rengiamas susipažinimo vakaras, šeštadienį — *Ateities* vakaras su jaunimo konkurso premijų įteikimu, o sekmadienį — banketas. Kongreso rengimo organizaciniam komitetui vadovauja Vytautas Šoliūnas. Visi ateitininkai, jaunimas ir vyresnieji, kviečiami atvykti į šį jiems ir visai ateitininkijai svarbų kongresą.

Ateities 70 m. sukakties akademijoje šeštadienį, rugsėjo 5 d., *Ateities* vyr. red. kun. dr. Kęstutis Trimakas pateiks mūsų žurnalo idėjinį skerspjūvį istorijos bėgyje, buv. redaktorius rašyt. Kazys Bradūnas įvertins *Ateities* įnašą į lietuvių jaunimo kultūrinį gyvenimą, o vienas dabartinių žurnalo redaktorių adv. Saulius Kuprys mes žvilgsnį į *Ateities* ateitį. Bendrų posėdžių pranešimus padarys: Federacijos Tarybos pirm. dr. Adolfas Damušis — „Ateitininkų šeimos kartų bendravimas (penktadienį, rugsėjo 4); dr. Vytautas Vardys — „Žmogaus, tautinių ir religinių teisių kova Lietuvoje ", Gintė Damušytė — „Ryškieji kovotojai už žmogaus teises Lietuvoje", kun. Kazimieras Pugevičius — „Mūsų uždaviniai rūpinantis Lietuva" ir dr. Kęstutis Skrupskelis — „Tautinė kultūra ir mes" (sekmadienį, rugsėjo 6). (Kas darys pagrindinį pranešimą apie mūsų uždavinius visa atnaujinant Kristuje, iki šio žurnalo numerio paruošimo datos nebuvo žinoma.).

Atsiųsta paminėti

Anatolijus Kairys. PO DAMOKLO KARDU. II dalis. Romanas. Išleido Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje. Viršelis ir aplankas dail. Petro Aleksos. Spaudė M. Morkūno spaustuvė. Chicaga, 1981. 297 psl. Kaina 8 dol.

Juozas Eretas. VALANČIAUS ŠVIESA UŽ MARIŲ. Pranciškaus Juro ir jo bendrininkų gyvenimas bei veikla. „Negestančiųjų žiburių" serijos V tomas. Išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija 1980 m. Romoje. 356 psl.

CHRONICLE of the Catholic Church in Lithuania. No. 45, No. 46. Į anglų kalbą išvertė Vita Matusaitienė. Įvadai kun. Kazimiero Pugevičiaus. Išleido Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Kunigų Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

Vytautas J. Bagdanavičius. TAUTOS SAMPRATA ir lietuvių tautos individualybė. Paskaitų kursas Čikagos Pedagoginiam Lituanistikos Institute. Čikaga, 1977. 32 rašom. mašinėle rašyti psl. Kaina 3 dol.

ADA PELDAVIČIŪTĖ. Trumpas dailininkės supažindinimas — įvadas, parašytas Pauliaus Jurkaus, su keliolika puslapinio dydžio dailininkės darbų nuotraukų. Išleido arch. Vytas Pelda. Spaudė Pranciškonų spaustuvė Brooklyne, N.Y. 1981 m.

Kazys Bradūnas. UŽEIGOJE PRIE VILNIAUS VIEŠKELIO. Eilėraščių rinkinys, laimėjęs Lietuvių Bendruomenės 1980 m. Literatūros premiją. Išleido Ateities knygų leidykla: 16349 Addison, Southfield, MI 48075 USA. Viršelis Vytauto O. Virkau. 1981 m. 111 psl. Kaina 6 dol.

ALp(LKA)1786
1981, Nr.7

90.725.243